

ตัวอย่างทางเดินชีวิต ของคนอำนาจเจริญ

๒๑ ปี

ตัวอย่าง...ทางเดิน
ของประชาชนคนอำนาจเจริญ

จาก...

“ราษฎร สูบผลเมือง”

โดย

● คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชน

สนับสนุนการผลิต

● สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ก้าวอย่างทางเดินชีวิต ของคนอำนาจเจริญ

โดย
คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชน

สนับสนุนการผลิต
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ก้าวอย่างทางเดินชีวิตของคนอำนาจเจริญ

พิมพ์ครั้งแรก : กุมภาพันธ์ 2558

จำนวนพิมพ์ : 2,000 เล่ม

จัดทำโดย

คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชน

สนับสนุนโดย

เครือข่ายธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ

เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

สำนักงานปฏิรูป (สปร.)

มูลนิธินโยบายสุขภาพ (มนส.)

ออกแบบปกและรูปเล่ม

สุธิดา บัวสุขเกษม

สนับสนุนการผลิต

สำนักสื่อสารการพัฒนา

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

912 ถนนนวมินทร์ คลองจั่น บางกะปิ กทม. 10240

โทร. 0-2378-8300-9 โทรสาร 0-2378-8321

Homepage : www.codi.or.th

พิมพ์ที่

บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

โทรศัพท์ 0-2903-8257-9 โทรสาร 0-2921-4587

คำนำ

หนังสือ “ก้าวอย่างทางเดินชีวิตของคนอำนาจเจริญ” เกิดขึ้นเนื่องในโอกาส วันประกาศใช้ แผนพัฒนาจังหวัดจัดการตนเอง “ฉบับที่ 1” ในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการจัดบันทึกประวัติศาสตร์ เล่าเรื่องราวการทำงานพี่น้องภาคประชาชนจากยุคแรก ยุคปัจจุบันและภาพฝันอนาคตของคนอำนาจเจริญในอีก 20 ปีข้างหน้า

หนังสือก้าวอย่างทางเดินชีวิตของคนอำนาจเจริญเล่มนี้ คงจะทำให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ “หลักคิดแนวทางการพัฒนาตนเองสู่เมืองธรรมเกษตร” และการนำพาพี่น้องประชาชนก้าวเดินสู่ “จังหวัดจัดการตนเอง” ในระยะต่อไป การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางอาจไม่มีสูตรตายตัว ขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส และบริบทของพื้นที่ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านได้ศึกษาและนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของท่านต่อไป.

ด้วยความเคารพ
ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ
6 มีนาคม 2558

สารบัญ

ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ.....	5
• ภูมิศาสตร์จังหวัดอำนาจเจริญ.....	7
• กระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	9
• การเคลื่อนตัวของชุมชนท้องถิ่น.....	9
• “แผนแม่บทชุมชน” แผนแห่งการเรียนรู้ของชุมชน.....	10
• ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น.....	11
• ก่อเกิดสภาองค์กรชุมชน.....	11
• พัฒนาการขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ.....	12
• อำนาจเจริญจัดการตนเอง.....	13
• กระบวนการทำงาน.....	14
• บทบาทหน้าที่ / ภารกิจงาน.....	15
• คนอำนาจเจริญจะได้อะไรจากจังหวัดจัดการตนเอง.....	16
• ถามคนอำนาจเจริญ.....	16
อนาคตของคนอำนาจเจริญ.....	18
• การขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองแห่งธรรมเกษตร.....	18
• ทิศทางการขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร.....	19
ข้อมูลสถานะเศรษฐกิจ-สังคมจังหวัดอำนาจเจริญ.....	20
[การสร้างสรรค์สังคมอำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร]	
• ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์ปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	21
• ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของผู้คนในสังคมเกษตร.....	22
• ปัญหาหนี้สิน : ข้อจำกัดด้านการเงินของครัวเรือน.....	23
• น้ำ : ปัจจัยการผลิตที่สำคัญแต่มีไม่เพียงพอกับความต้องการ.....	24
• การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยและการลดลงของวัยแรงงาน.....	25
• ความหลากหลายในไร่นาคือการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพ.....	27
แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ.....	30
ภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร (พ.ศ.2559 – 2561)	

ความเป็นมาของจังหวัดอำนาจเจริญ

เมื่อพุทธศักราช 2437 เจ้าพระพรหมวรราชสุริยวงศ์ เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 2 ได้มีใบบอกลงไปกราบทูลพระกรุณา พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ขอพระราชทานตั้งบ้านโคกก่ง กงพะเนียง (ปัจจุบันเป็นตำบลอยู่ในการปกครองของอำเภอชานุมาน) เป็นเมืองเขมรราชธานี พระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงกรุณาโปรดเกล้าให้ตั้งบ้านโคกก่งกงพะเนียง เป็นเมืองเขมรราชธานี ตามที่พระพรหมวรราชสุริยวงศ์กราบทูลและทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้อุปฮาดกำ บุตระชายคนโตของพระวอ จากเมืองอุบลราชธานี มาเป็นเจ้าเมืองเขมรราช (ที่ตั้งอยู่เมืองบริเวณบ้านคำแห้ว เมืองเก่า อำเภอชานุมาน) ได้รับสถาปนาเป็นพระเทพวงศา(เก่า)

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2369 เกิดศึกระหว่างกรุงเทพฯ กับกองทัพเจ้าอนุวงศ์ เจ้านครจำปาศักดิ์ได้ยกทัพมายึดเมืองเขมรราช ขอให้พระเทพวงศา (เก่า) เข้าเป็นพวกด้วย แต่พระเทพวงศาไม่ยอมจึงถูกประหารชีวิต พระเทพวงศา (เก่า) มีบุตรชาย 3 คน คือ พระเทพวงศา (บุญเฮ้า) คนที่ 3 ท้าวแดง มียศเป็น พระกำจันตรงค์ ได้เป็นเจ้าเมืองวารินชำราบ พระเทพวงศา(บุญจันทร์) มีบุตรชาย 2 คน คือ ท้าวบุญสิงห์ และท้าวบุญชัย ต่อมา ท้าวบุญสิงห์ ได้เป็นเจ้าเมืองเขมรราชมียศเป็นพระเทพวงศา (บุญสิงห์) มีบุตรชาย 2 คน คือ ท้าวเสื่อ และท้าวพวย ซึ่งได้รับยศเป็น ท้าวจันทบูรหรือ จันทบูร ต่อมาในปีพุทธศักราช 2401 ได้กราบบังคมทูลยกฐานะบ้านค้อใหญ่ (ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอสิรินธร) ขึ้นเป็นเมืองอำนาจเจริญ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ใหยกฐานะบ้านค้อใหญ่ ขึ้นเป็นเมือง ให้ชื่อว่า "เมืองอำนาจเจริญ" เมื่อ พุทธศักราช 2410 และโปรดเกล้าฯ ให้ท้าวจันทบูร (เสื่อ) เป็นเจ้าเมืองมียศเป็นพระอมรรอำนาจ (ต้นสกุลอมรรสิน) ดังปรากฏตราสารตั้งเจ้าเมืองอำนาจเจริญ ดังนี้

"สารตราเจ้าพระยาจักรี ศรีอภัยพิภพ สมุหนายก อรรคมหาเสนาบดี อภัยภริยาปราชกรมพาหุ มาถึงพระเทพวงศา พระอุปราช ราชวงศ์ ราชบุตร เมืองเขมรราชธานี" ด้วยมีพระราชโองการตรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า เจ้าพระยานิกรบดินทร์มหากัลยาณมิตร สมุหนายก กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ท้าวจันทบูร เป็นนายกอง ตั้งอยู่บ้านค้อบ้านหม้อแขวงเมืองเขมรราชธานี มีจำนวน คน พระสงฆ์ สามเณร 123 คน ชรา - คน พิการ 119 ท้าวเพี้ย จำบ้าน 234 ชายฉกรรจ์ 578 ข้าพระ 36 ทาส 22 รวม 1,117 คน รับผูกส่วย เงินแทนผลเร็ว เป็นหลวงปีละ 53 ทาบ เมื่อถึงกำหนดปี ให้ส่งผลเร็วไปให้ครบจำนวน บ้านค้อ บ้านหม้อมีไร่นา ที่ทำกินกว้างขวาง แต่บ้านค้อบ้านหม้อเดินทางไปเขมรราชธานี ใช้เวลาถึง 3 คิน จะขึ้นไปเมืองมุกดาหาร 4 คิน จะลงมาเมืองอุบลราชธานีถึง 3 คิน จะตัดไปเมืองยศ (เมืองยโสธร) 3 คิน เจ้าเมืองเพี้ยขึ้นลงไปมาเป็นที่พักอาศัยไม่ขาด เมื่อปีมะโรง อัฐศก ได้มีหนังสือ ขึ้นไปปรึกษาพระเทพวงศา พระอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร เมืองเขมรราชธานี มีใบบอกให้ราชบุตรพาท้าวจันทบูร นายกอง ท้าวเพี้ย ลงมาขอรับพระราชทาน ตั้งบ้านหม้อเป็นเมือง โดยขอให้ท้าวจันทบูร เป็นเจ้าเมือง ท้าวบุตร เป็นอุปฮาด ท้าวสีหาราช เป็นราชวงศ์ ท้าวสุริโย เป็นราชบุตร ทำราชการขึ้นกับเมืองเขมรราชธานี แล้วแต่จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม จึงทรงพระราชดำริว่า..

"ผู้คนและไพร่พลมีมาก ควรตั้งเป็นเมืองได้ ครั้นจะสมัครอยู่ไหน ก็ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจัดแจง ตั้งเป็นเมือง ทำราชการขึ้นกับเมืองนั้น ทัวไปทุกบ้านทุกเมือง "

ซึ่งเจ้าพระยานิกรบดินทร์มหากัลยาณมิตร ที่สมุหนายกปรึกษา พระเทพวงศา พระอุปราช ราชวงศ์ ราชบุตร จึงเห็นพ้องต้องกันพร้อมยกฐานะบ้านหม้อ ขึ้นเป็นเมือง ขอให้ท้าวจันทบูร เป็นเจ้าเมือง ท้าวบุตร เป็นอุปฮาด ท้าวสีหาราช เป็นราชวงศ์ ท้าวสุริโย เป็นราชบุตร ทำราชการขึ้นกับพระเทพวงศา เจ้าเมือง

เขมรราชธานี นั้นชอบแล้ว ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทานนามสัญญาบัตร ประทับตรา พระบรมราชโองการ ตั้งท้าวจันทบูร เป็นพระอมรอำนาจ เจ้าเมือง พระราชทานถาดหมาก คนโทเงิน สำหรับหนึ่ง สัปทนแพรคันหนึ่ง เสื้อเข็มขาบรีดอกตัวหนึ่ง แพรสีทับทิม ดิดขลิบผืนหนึ่ง ผ้าส่วนวิลาศผืนหนึ่ง แพรหงอนไก่อลายผืนหนึ่ง ผ้าเชิงปุมผืนหนึ่งเป็นเครื่องยศฐานาศักดิ์ ขึ้นรักษาเมือง ทำราชการขึ้นกับเมือง เขมรราชธานีสืบไป และท้าวจันทบูร ผู้เป็นพระอมรอำนาจ พังบังคับบัญชาพระเทพวงศา อุปราชราชวงศ์ ราชบุตร เมืองเขมรราชธานี ให้ท้าวอุปราช ราชวงศ์ ท้าวราชบุตร เมืองอำนาจเจริญ พังบังคับบัญชา ท้าวจันทบูร ผู้เป็นพระอมรอำนาจ เจ้าเมืองอำนาจเจริญ แต่ที่ขอด้วยราชการ อย่าให้ถือว่าแต่ก่อนอยู่ใต้บังคับบัญชา พระเทพวงศา เดียวนี้ได้แยกออกเป็นเมืองแล้ว อย่าได้ขัดแย้งต่อเมืองใหญ่ ฝ่ายพระเทพวงศา ก็อย่าอิจฉา พยาบาทถือเป็นเมืองเขา เมืองเรา มีราชการเมืองมากให้ประนีประนอม ช่วยเหลือราชการให้เป็นอันหนึ่งใจ เดียวกัน อย่าถือเปรียบแก่งแย่งให้เสียราชการได้ อนึ่งเมืองอำนาจเจริญเป็นเมืองที่ตั้งใหม่ เจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร ยังไม่รู้กฎหมาย แบบอย่างขนบธรรมเนียมให้พระเทพวงศาว่ากล่าวสั่งสอนพระอมรอำนาจ ประพฤติแต่ที่ชอบที่ควรให้พระอมรอำนาจ เจ้าเมือง พร้อมอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร ท้าวเพี้ย ไปพร้อมด้วย พระเทพวงศา อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร เมืองเขมรราชธานี ณ อุโบสถพระวิหารเมืองเขมรราชธานี กราบถวาย บังคมสัตยานุสัถย์ถวายต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวฯ รับพระราชทานน้ำพิพัฒน์ สัตยา ปีละ 2 ครั้ง ตามธรรมเนียมสืบไป "หนังสือมา ณ วันอังคาร ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 9 จุลศักราช 1220 ปี มะเมีย สัมฤทธิศก พุทธศักราช 2401 "เมืองอำนาจเจริญ" จึงได้รับการสถาปนาเป็นเมือง ตั้งแต่บัดนั้นเป็น ต้นมา โดยขึ้นการบังคับบัญชาของเจ้าเมืองเขมรราชธานี โดยมีท้าวจันทบูร (เสื่อ) มีพระอมรอำนาจ ซึ่งเป็น บุตรชายของพระเทพวงศา (ท้าวบุญสิงห์) เจ้าเมืองเขมรราชธานี ซึ่งเป็นหลานเจ้าพระวอ เจ้าเมืองอุบลราชธานี เป็นเจ้าเมืองอำนาจเจริญคนแรก นับว่าเมืองอำนาจเจริญ เป็นเชื้อสายของเจ้าพระวอพระตาโดยตรงต่อมาใน สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง โดยการปฏิรูปการ ปกครอง ให้เข้าสู่ระบบการบริหารราชการแผ่นดินแบบยุโรปตามแบบสากล เป็นเทศาภิบาล เมื่อพุทธศักราช 2429 ถึง พุทธศักราช 2445 โดยยกเลิกการปกครองแบบเดิมที่ให้มีเจ้าเมืองพระอุปราช ราชวงศ์ และ ราชบุตร ที่เรียกว่า อาญาสี่ เป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหัวเมือง มี 4 ตำแหน่ง

1. **เจ้าเมือง** เป็น ผู้มีอำนาจสิทธิขาดในการสั่งการบ้านเมืองทั้งปวงแต่ถ้าเป็นเมืองขึ้นเมืองใหญ่เจ้าเมืองไม่มีอำนาจตัดสินใจประหารชีวิตผู้ร้ายอุกฉกรรจ์และไม่มีอำนาจถอดถอน กรรมการเมืองผู้ใหญ่ (อุปราช ราชวงศ์ราชบุตร) ต้องฟังคำสั่งจากเมืองใหญ่ หรือแล้วแต่พระมหากษัตริย์จะมีพระกระแสรับสั่ง

2. **อุปราช หรือ อุปฮาด** มีหน้าที่ทำการแทนเจ้าเมือง เมื่อเจ้าเมืองไม่อยู่ หรืออยู่ แต่ไม่สามารถว่าราชการได้อุปฮาดจะเป็นผู้ทำการแทนทั้งสิ้น

3. **ราชวงศ์** มีหน้าที่เกี่ยวกับบรรดาศักดิ์ตัดสินชำระความในการปกครองทั่วไป ราชวงศ์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอุปราชและเป็นผู้รวบรวมสรรพปัญหาช่วยอากรเป็นต้น

4. **ราชบุตร** มีหน้าที่ควบคุมเก็บรักษาผลประโยชน์ของเมืองราชบุตร แปลว่า บุตรเจ้าเมือง แต่ความจริงแล้ว ไม่จำเป็นต้องเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองเสมอไป แต่อาจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในราชการที่ พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดเกล้าฯให้ดำรงตำแหน่งราชบุตรก็ยังคงเรียกว่า"ราชบุตร" ตำแหน่งอาญาสี่ นี้ถ้าเป็นเมืองเล็กหรือเมืองที่ขึ้นกับเมืองใหญ่ เรียกว่า เจ้าเมือง อัครฮาด อัครวงศ์ และอัครบุตร เมืองเจริญขึ้น มีผู้คนมากก็จะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น เช่น เมืองมหาสารคาม ได้เลื่อนตำแหน่งอาญาสี่ ในปีพุทธศักราช 2411 คือ อัครฮาด เป็น อุปฮาด อัครวงศ์ เป็นราชวงศ์ และอัครบุตร เป็นราชบุตร

ตำแหน่งสำหรับหมู่บ้าน มี 4 ตำแหน่ง ซึ่งเทียบได้เป็นตำแหน่งของการปกครอง ในปัจจุบัน

1. **ท้าวฝ่าย** เทียบกับ ตำแหน่งนายอำเภอ

2. ตาแสง เทียบกับ ตำแหน่งกำนัน
3. พ่อบ้าน หรือ นายบ้าน เทียบกับ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน
4. จำบ้าน เทียบกับ ตำแหน่งสารวัตรหมู่บ้าน หรือสารวัตรตำบล

นับแต่ปี พุทธศักราช 2429 ถึง พุทธศักราช 2455 ได้ยกเลิกการปกครองแบบเก่า คือ ยกเลิกตำแหน่งอาญาสี่สี่สกุล ในการเป็นเจ้าเมืองนั้นเสีย จัดให้ข้าราชการจากราชสำนัก ในกรุงเทพฯ มาปกครอง เปลี่ยนชื่อตำแหน่งผู้ปกครอง จากเจ้าเมือง มาเป็น ผู้ว่าการเมืองแทน และปรับปรุงการปกครองหัวเมือง มณฑลอีสาน จึงยุบเมืองเล็กเมืองน้อยรวมเป็นเมืองใหญ่ ยุบเมืองเป็นอำเภอ เช่น เมืองเขมรราชธานี เมืองยศ (ยโสธร) เมืองฟ้าหยาด(มหาชนะชัย) เมืองลุมพุก(คำเขื่อนแก้ว) เมืองขุขันธ์ (ตระการพืชผล) เมืองอำนาจเจริญ ไปขึ้นการปกครองกับจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อำเภออำนาจเจริญจึงได้แต่งตั้งนายอำเภอปกครอง

นายอำเภอคนแรก คือ รองอำมาตย์โทหลวงเอนกอำนาจ(เปี้ย สุวรรณภูมิ) พุทธศักราช 2455 – 2459 ต่อมาประมาณ พุทธศักราช 2459 ย้ายจากที่เดิม (บ้านค้อ บ้านอำนาจ อำเภอสีอำนาจในปัจจุบัน) มาตั้ง ณ ตำบลบุ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองในปัจจุบัน ตามคำแนะนำของพระยาสุนทรพิพิธ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการมณฑลอีสาน ได้เดินทางมาตรวจราชการโดยใช้เกวียนเป็นพาหนะ มีความเห็นว่าหากย้ายอำเภอมาตั้งใหม่ที่บ้านบุ่งซึ่งเป็นชุมชนและชุมทางสี่แยก ระหว่างเมืองอุบล-มุกดาหาร และเมืองเขมรราช-เมืองยศ (ยโสธร) โดยคาดว่าจะมีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปในอนาคต โดยชื่อว่า อำเภอบุ่ง (เสนอแนะย้ายพร้อมทั้งอำเภอเดชอุดมย้ายจากเมืองขุขันธ์(ศรีสะเกษ) มาขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี) โดยยุบเมืองอำนาจเจริญเป็นตำบลชื่อว่าตำบลอำนาจ ซึ่งชาวบ้านชอบเรียกว่า เมืองอำนาจน้อย อยู่ในเขตท้องที่อำเภอสีอำนาจในปัจจุบัน ต่อมา ในปี พุทธศักราช 2482 จึงเปลี่ยนชื่อจากอำเภอบุ่ง เป็นอำเภออำนาจเจริญ ขึ้นการปกครองกับจังหวัดอุบลราชธานี

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พุทธศักราช 2536 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2536 ตรงกับวันพุธ แรม 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกา ยกฐานะอำเภออำนาจเจริญ เป็นจังหวัดอำนาจเจริญ โดยให้แยกอำเภออำนาจเจริญ อำเภอขามเฒ่า อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคนิคม และกิ่งอำเภอสีอำนาจ (ปัจจุบันอำเภอสีอำนาจ) รวม 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ โดยแยกออกจากการปกครองจังหวัดอุบลราชธานี รวมกันขึ้น เป็นจังหวัดอำนาจเจริญ (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 4-5-6 เล่ม 110 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน 2536)

ภูมิศาสตร์จังหวัดอำนาจเจริญ

จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นจังหวัดตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แยกตัวออกจากจังหวัดอุบลราชธานีเมื่อปี พ.ศ.2536 เป็นจังหวัดขนาดเล็กมีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,975,780 ไร่ หรือ3,161.248 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 63 ตำบล คือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนานิคม อำเภอขามเฒ่า อำเภอพนา อำเภอสีอำนาจ และอำเภอปทุมราชวงศา และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และอำเภอดอนตาลจังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดเขตประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามแนวฝั่งแม่น้ำโขง

ด้านอำเภอขามุนาม และติดเขตอำเภอเขมรราชู อำเภอภูคดข้าวปุ้น และอำเภอ
ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ทิศตะวันตก

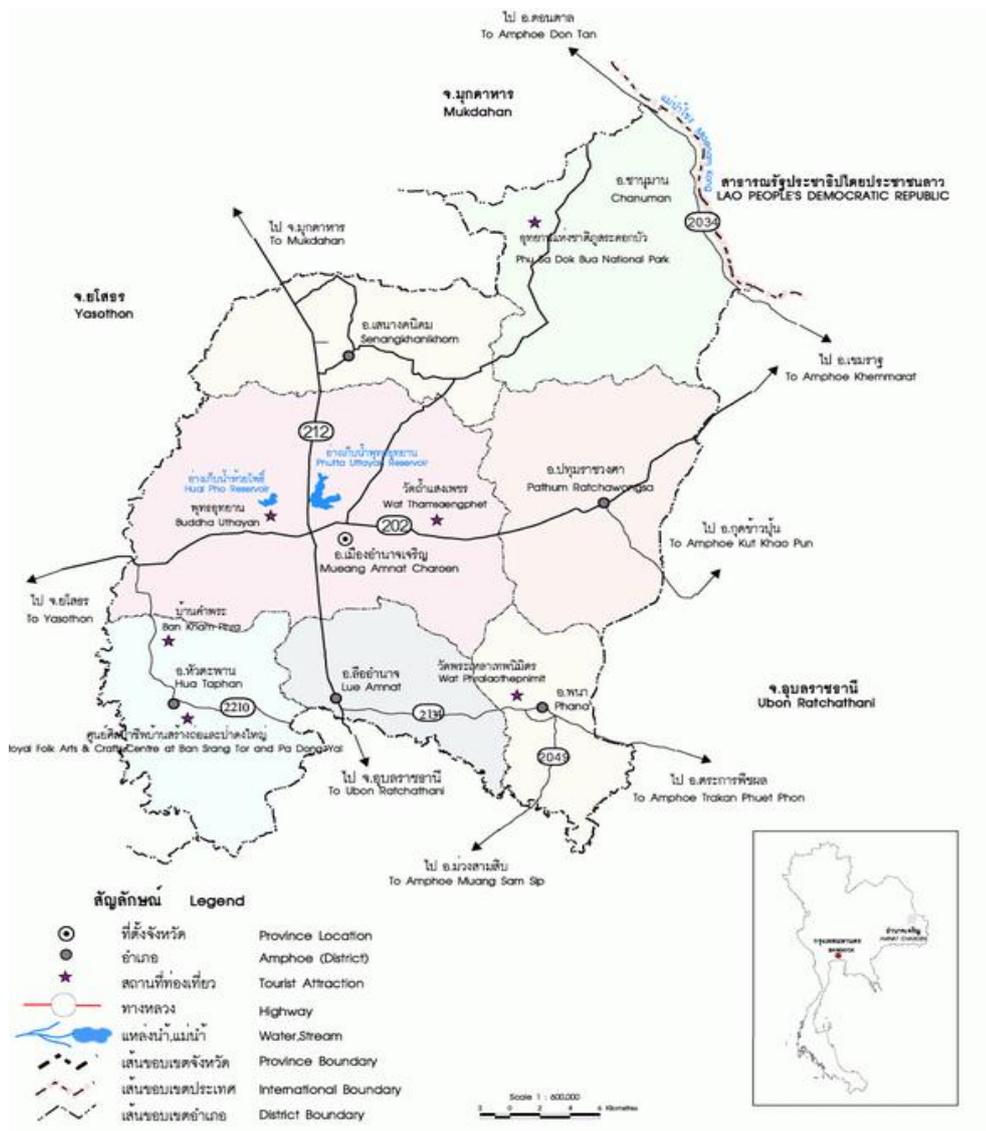
ติดเขตจังหวัดยโสธร ที่อำเภอป่าดัว และอำเภอเลิงนกทา

ทิศใต้

ติดเขตจังหวัดอุบลราชธานี ที่อำเภอม่วงสามสิบ

ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร โดยมีลำน้ำสายสำคัญ คือ ลำน้ำเซบกและลำน้ำเซบาย ที่ไหลลงสู่
แม่น้ำมูลและแม่น้ำชี อาชีพเกษตรกรรมและผลผลิตทางการเกษตรจึงเป็นรายได้หลักของจังหวัด โดยเฉพาะ
ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดีขึ้นชื่อ

ก่อนที่จังหวัดอำนาจเจริญจะเติบโตเข้มแข็งในกระบวนการพัฒนานั้น จังหวัดอำนาจเจริญก็ไม่ต่างจาก
จังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ยิ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นฐานการผลิตสำคัญด้วยแล้ว ย่อมได้รับผล
จากแผนพัฒนาฯ เฉกเช่นจังหวัดอื่นๆ ที่การเติบโตของระบบเศรษฐกิจ การผลิตเชิงเดียวนั้นนำมาซึ่งความ
เปลี่ยนแปลงรอบด้านในสังคมจังหวัดอำนาจเจริญ ทั้งปัญหาหนี้สิน ปัญหาสังคม ครอบครัวยุวชน สตรี
โดยจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญนี้ ทำให้คนท้องถิ่นบางคน บางส่วนเริ่มต้นตัวกับ
ปัญหาจนนำมาสู่การรวมตัว รวมกลุ่มกันหลวมๆ เพื่อหาแนวทางจัดการปัญหาดังกล่าว

กระบวนการเคลื่อนไหวกองการเมือง

เดิมพื้นที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอดีต เป็นเขตพื้นที่สีแดงเป็นพื้นที่ที่มีการต่อสู้ทางการเมือง ระหว่างแนวความคิดประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ซึ่งจากประวัติศาสตร์ดังกล่าวทำให้คนอำนาจเจริญ มีความคิดความอ่านที่เข้มข้นทางด้านการเมืองและการมีส่วนร่วม ดังนั้น เมื่อการต่อสู้ทางการเมืองเรื่องประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์จบสิ้นลง ชาวบ้าน นักศึกษา ปัญญาชนที่เคยอาศัยอยู่ตามป่าเขาก็กลับมาเข้าเมือง มีชีวิตมีอาชีพอย่างปกติทั่วไป และหลายๆ คนก็กลายมาเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนด้วยมองเห็นสภาพปัญหาของพี่น้องประชาชนคนอำนาจเจริญ

กล่าวได้ว่า คนอำนาจเจริญที่ตื่นตัวเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นเหล่านี้ คือ ดอกผลของกระบวนการเคลื่อนไหวกองการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2516 – 2519 และต่อมานั้น นำมาสู่กระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของคนอำนาจเจริญในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เริ่มต้นจากปัญหาสตรีและขยายประเด็นไปสู่เรื่องอื่นๆ

การเคลื่อนตัวของชุมชนท้องถิ่น

การเริ่มต้นรวมกลุ่มของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญขยับไปโดยอาศัยการคลำทิศคลำทางเพราะเดิมยังไม่มีกรรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน รวมทั้งชาวบ้านตามชุมชนต่างๆ ก็ยังกระจัดกระจาย ต่างคนต่างอยู่ ถึงแม้จะมีการรวมกลุ่มกระทำกิจกรรมในชุมชน แต่ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2540 เมื่อสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมหรือ SIF เข้ามาทำงานในพื้นที่ มาสนับสนุนชาวบ้านให้รวมกลุ่มเขียนโครงการพัฒนาขึ้นซึ่งถือว่าโครงการเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การจัดการตนเองและสร้างแกนนำให้แก่ชุมชน

ช่วงปี พ.ศ.2540 – 2543 จึงเกิดการรวมตัวกันของขบวนชุมชนที่ชัดเจนมากขึ้นภายใต้ฐานประเด็นการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น เศรษฐกิจชุมชน อาชีพ เครือข่ายการจัดสวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ การดำเนินดังกล่าวก่อให้เกิดการจัดโครงสร้างและกลไกของคณะทำงานระดับจังหวัดที่มาจากผู้แทนองค์กรชุมชนหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีบทบาทเฉพาะอีกด้วย เช่น คณะทำงานฝ่ายกลั่นกรองโครงการฝ่ายพัฒนาศักยภาพโครงการ ฝ่ายประเมินโครงการ ฝ่ายพิจารณาโครงการ และคณะทำงานพิจารณาโครงการระดับภาค ที่กล่าวได้ว่า ช่วงการทำงานร่วมกับ SIF ภาพของขบวนองค์กรชุมชนภายในจังหวัดอำนาจเจริญเริ่มก่อรูปชัดเจน ทั้งในเรื่องประเด็นการทำงานและการจัดโครงสร้างการทำงาน การดำเนินการต่างๆ ของขบวนชุมชนการทำงานของชุมชนท้องถิ่นที่ก่อรูปขึ้นในช่วงที่ SIF เข้ามาสนับสนุนนั้น เริ่มขยับต่อยอดอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2546 มีองค์กรภาคีภายนอกต่างๆ เข้ามาสนับสนุนขบวนชุมชนภายในจังหวัดอำนาจเจริญอย่างเป็นรูปธรรม เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) โดยมีงานเสริมสร้างขบวนองค์กรชุมชนที่สำคัญ คือ โครงการวิจัยเศรษฐกิจชุมชน 200 อำเภอ โครงการชีวิตสาธารณะ และโครงการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งโครงการต่างๆ นี้ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างและพัฒนากลไกในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและขบวนองค์กรชุมชน

“แผนแม่บทชุมชน” แผนแห่งการเรียนรู้ของชุมชน

จากชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดอำนาจเจริญที่กระจัดกระจาย เกะกัณอยู่หลวมๆนั้น ได้เกิดการเชื่อมโยงกันมากขึ้นจากกระบวนการจัดทำแผนชุมชน 11 ตำบลนำร่องในปี พ.ศ.2544 ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างทั้งการเรียนรู้ให้แก่แกนนำ และเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดชุดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนงานเนื่องจากข้อมูลและกระบวนการในการจัดทำแผนนั้นฉายให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มต่างๆ เห็นต้นทุนของพื้นที่ เห็นคนทำงานและเห็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในฐานประเด็นเดียวกัน ฐานกระบวนการเรียนรู้เครื่องมือฐานข้อมูลพื้นที่ปัญหาประวัติศาสตร์ชุมชนต้นทุนต่างๆ นำมาสู่การออกแบบและร่วมกำหนดเป็นแผนแม่บทของชุมชน เกิดกิจกรรมและปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นฐานเริ่มต้นสำคัญที่สร้างชุมชนให้เรียนรู้ ริเริ่มแนวความคิดที่จะจัดการตนเอง

กระบวนการเรียนรู้อย่างเกิดขึ้นต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2547 โครงการชีวิตสาธารณะท้องถิ่นนำอยู่ภายใต้การสนับสนุนของ LDI ก็เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญจากงานโครงการชีวิตสาธารณะทำให้เกิดกระบวนการสืบค้นและจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่อย่างจริงจัง เกิดการจัดทำแผนที่ ข้อมูลกลุ่ม ข้อมูลคน ข้อมูลพื้นที่รูปธรรม รวมทั้งนำข้อมูลต่างๆ นั้นมาจัดกลุ่มประเภทของประเด็นงาน จนทำให้เกิดภาพใหญ่ของขบวนองค์กรชุมชนในจังหวัดอำนาจเจริญ กล่าวคือ

การจัดตั้งกลไกการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระดับจังหวัด และการทำงานเชิงประเด็นเนื้องานอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในปี พ.ศ.2547 – 2549 โดยการสนับสนุนทรัพยากรจากศูนย์ต่อสู้เอาชนะความยากจนภาคประชาชน (ศตจ.ปชช.) ผ่านฐานเครือข่ายแผนชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน การขยายในรูปแบบขยายเชิงประเด็นจึงเกิดขึ้น เกิดการพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่แกนนำตำบล โดยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ ในขณะนั้นเองก็ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณการศึกษาดูงาน และการฝึกอบรมที่เลี้ยงหน่วยงานราชการในเรื่องการจัดทำแผนชุมชน จนกระทั่งได้เกิดกลไกระดับจังหวัดที่มาจากประเด็นงานต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น

องค์กรชุมชนที่ทำงานประเด็นเศรษฐกิจชุมชน ทั้งร้านค้าชุมชน โรงสีชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ก็เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นจนนำมาสู่การมองภาพการขับเคลื่อนร่วมกัน เกิดการขับเคลื่อนเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชน โดยเริ่มจากการจัดทำสวัสดิการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

องค์กรชุมชนที่ทำงานประเด็นสร้างเสริมสุขภาพทั้งหมด ตั้งแต่เรื่องยาเสพติด แพทย์ทางเลือก จนถึงเรื่องเกษตรอินทรีย์ ก็รวมตัวกันโดยกำหนดประเด็นร่วมคือการทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ ตลาดนัดสีเขียว โดยได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูงานที่สุรินทร์ องค์กรชุมชนที่ทำงานขับเคลื่อนในประเด็นทรัพยากร ทั้งฐานชุมชนที่ทำงานด้านการอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์น้ำ ที่รวมเป็นเครือข่ายการจัดการทรัพยากร โดยมีฐานงานรูปธรรม ที่ทำอย่างซุง และองค์กรชุมชนที่ทำงานประเด็นภัยคุกคามต่างๆ ทั้งยาเสพติด อุบัติเหตุ สิทธิสตรี ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งคอร์ปชั่น

ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น

หลังสิ้นสุดโครงการชีวิตสาธารณะ ขบวนการองค์กรชุมชนในจังหวัดอำนาจเจริญ ยังคงก้าวเดินต่อโดยการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การฟื้นฟูชีวิตชุมชนท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2550 โดยเป็นการทำงานต่อยอดจากฐานทุนเดิมของชุมชน ทั้งคน ข้อมูล ความรู้ และกระบวนการทำงาน จากพื้นที่ตำบลนำร่องพื้นที่รูปธรรมก็เกิดการขยายสู่ตำบลอื่นๆ และนับเป็นการขับเคลื่อนสู่การทำงานเชิงยุทธศาสตร์เป็นครั้งแรกของอำนาจเจริญ

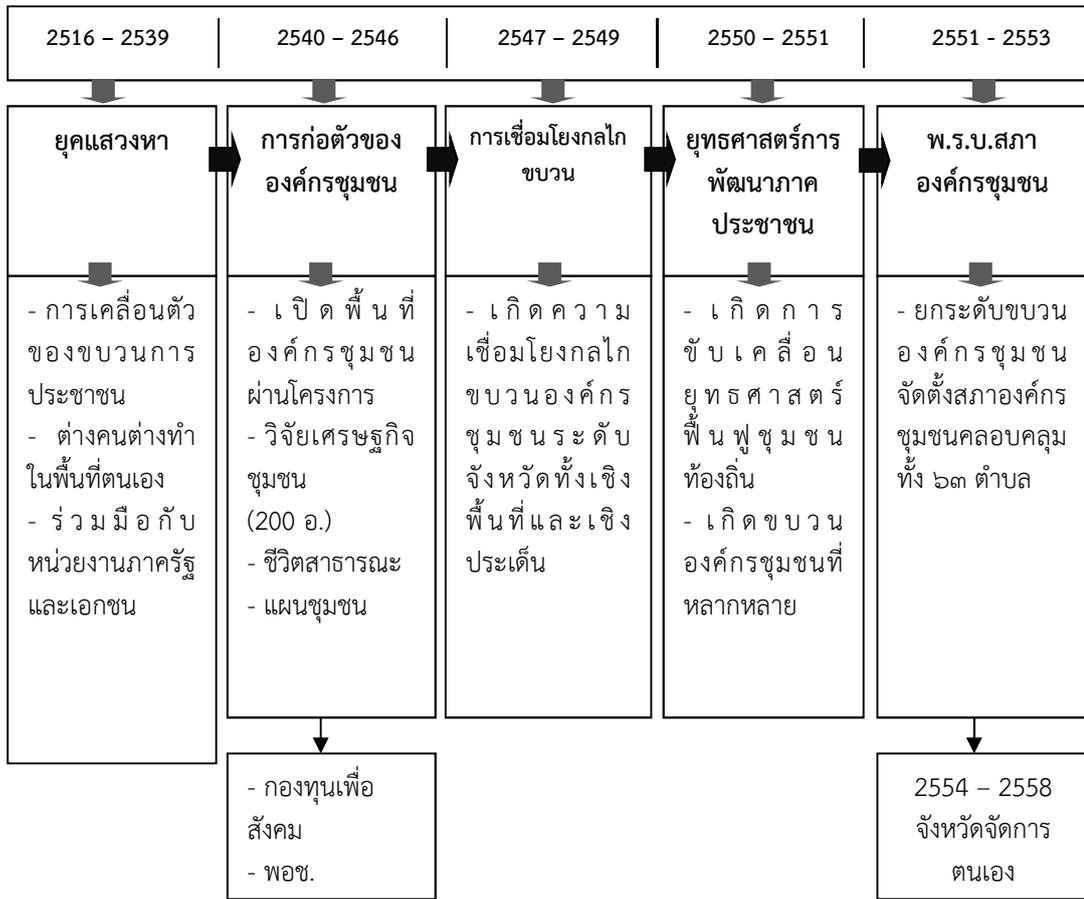
ยุทธศาสตร์ดังกล่าว มุ่งเน้นให้ชุมชนจัดการตนเอง โดยมีกระบวนการฟื้นฟู พื้นคน พื้นระบบการผลิต พื้นฟูทรัพยากร พื้นที่ดิน พื้นระบบความสัมพันธ์ ความร่วมมือ ความรัก ความสามัคคีและความเป็นชุมชน โดยมีกระบวนการทำงานที่จัดระบบความสัมพันธ์แบบพี่ช่วยน้อง จากพื้นที่รูปธรรมขยายไปยังพื้นที่ขยายผล โดยมีแกนนำ 1 คน รับผิดชอบหลัก 1 ประเด็น และรับผิดชอบ ไม่เกินคนละ 2 ประเด็น ขณะเดียวกันก็เกิดเนื้อหาประเด็นใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งประเด็น ทางสังคม บ้านมั่นคง ที่ดิน เด็กและสตรี เศรษฐกิจกองทุนชุมชน และสื่อ

ก่อเกิดสภาองค์กรชุมชน

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ.2551 เมื่อมี พรบ.สภาองค์กรชุมชนเกิดขึ้น นับเป็นกลไกสำคัญที่จะยกระดับการรวมกลุ่มองค์กรของชุมชนให้มีสถานะ มีกฎหมายรองรับ เกิดความชอบธรรมแก่ขบวนการองค์กรชุมชน จึงมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญเริ่มแรกจำนวน 25 แห่ง จนสามารถจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลครอบคลุมทั้งจังหวัดรวม 63 แห่งในปี 2553 นอกจากสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้ว ยังมีพื้นที่พัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมใน 8 ประเด็น 56 ตำบล 8 เทศบาล 7 อำเภอ รวม 7 เครือข่าย 1,410 องค์กร ประกอบด้วย

- 1) สวัสดิการ (กองทุนไ้บ้าน) ครอบคลุมพื้นที่ 63 ตำบล 7 อำเภอ
- 2) แผนแม่บทชุมชน รวม 63 ตำบล 7 อำเภอ
- 3) เกษตรอินทรีย์ รวม 18 ตำบล 6 อำเภอ
- 4) ที่ดินที่ทำกิน รวม 3 ตำบล 28 หมู่บ้าน
- 5) ทรัพยากร รวม 93 กลุ่ม/องค์กร 5 ตำบล 3 อำเภอ
- 6) สังคม (เด็ก ผู้หญิง บ้านมั่นคงและป้องกันยาเสพติด)
- 7) สื่อภาคประชาชน
- 8) เศรษฐกิจและทุนชุมชน รวม 2 ตำบล

พัฒนาการขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ

จากกระบวนการขับเคลื่อนของขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ดังนั้น ในเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา มีชุมชนจำนวนมากที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนกระบวนการในการคิดค้น ออกแบบจัดการกับปัญหาต่างๆ ของชุมชน ทั้งล้มลุกคลุกคลาน ลองผิดลองถูกสรุปบทเรียนกันมานับครั้งไม่ถ้วน จนค้นพบว่า เครื่องมือสำคัญที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีด้วยกันหลากหลายวิธีการและกลไกซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และบริบทเงื่อนไขปัจจัยแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นแผนแม่บทชุมชน ชีวิตสาธารณะ การฟื้นฟูชีวิตชุมชนท้องถิ่นเครือข่ายเชิงประเด็น ตลอดจนการจัดการเชิงบูรณาการต่างๆ ที่ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ชุมชนท้องถิ่นนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการตนเองของชุมชนจนทำให้ชุมชนท้องถิ่นหลายแห่งสามารถยกระดับพัฒนาชุมชนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ชุมชนจัดการตนเอง รวมทั้งยังเป็นพื้นที่รูปธรรมในการขยายผลสร้างการเรียนรู้ให้กับพื้นที่อื่นๆ กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความครบครันทั้งเนื้อหา ชุดองค์ความรู้ สื่อการเรียนรู้กระบวนการในการสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ตลอดจนมีศักยภาพในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้

กล่าวได้ว่า พัฒนาการที่เกิดขึ้นของชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งเหล่านี้ “ขบวนการองค์กรชุมชน” คือกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ ทั้งเป็นแกนในการบริหารจัดการและสร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการร่วมแก้ไขปัญหาก็คือยังเป็นกลไกในการทำหน้าที่เชื่อมร้อย ประสานภาคีเครือข่ายความสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก

เชื่อมทุน เชื่อมโอกาส เชื่อมความรู้” ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าองค์กรชุมชนคือหัวใจหลักของกระบวนการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นแกนอย่างแท้จริง

อำนาจเจริญจัดการตนเอง

การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญสู่การจัดการตนเอง มีหลักคิดที่สำคัญในการเปลี่ยนอำนาจเจริญด้วยพลังของพลเมือง พลังของพี่น้องประชาชน ดังนั้น การทำงานของขบวนจังหวัดจึงต้องปรับเปลี่ยนตั้งแต่ความคิด ต้องคิดที่จะจัดการตนเอง แก้ไขปัญหาของตัวเอง พัฒนาไปสู่ความคิดที่จะสร้างอำนาจเจริญให้อยู่เย็นเป็นสุขด้วยกัน มี 3 ขั้นตอน 5 พลัง

➤ 3 ขั้นตอน

1. สร้างพลเมือง พัฒนาประชาชนให้เป็นพลเมือง คิดในเรื่องส่วนรวมมากขึ้น โดยมี 3 ระดับ

- เตรียมจังหวัดอำนาจเจริญ มีผู้ว่า รองผู้ว่า หัวหน้าส่วนราชการ นายอำเภอ ทุกอำเภอ ส่วนธุรกิจ พี่น้องสภาองค์กรชุมชน ภาคีเครือข่ายต่างๆ มาร่วมทำบันทึกความร่วมมือร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การประกาศเจตนารมณ์ของคนอำนาจเจริญให้สังคมได้รับรู้
- เตรียมทีมวิทยากร ทีมขับเคลื่อนงานในระดับตำบล จำนวน 315 คน มาจากสภาองค์กรชุมชน ตำบลละ 5 คน โดยสร้างการเรียนรู้ผ่านการเข้าค่ายอบรมเตรียมเพื่อจะฝึกวิถีคิดกระบวนการทำงานกับพื้นที่ เตรียมความรู้ ความเข้าใจเรียนรู้ฐานกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน โดยวิทยากรเหล่านี้จะลงไปทำกระบวนการในพื้นที่
- เตรียมพื้นที่ระดับตำบล โดยจะมีวิทยากร 5 คน และทีมขบวนจังหวัดที่จะต้องรับผิดชอบหนุนเสริมงาน 1 คนต่อ 3 ตำบล โดยจะมีการเปิดพื้นที่ในระดับตำบล เพื่อให้คนอำนาจเจริญในระดับตำบลมาเรียนรู้เรื่องท้องถิ่น เรียนรู้ภาพในระดับจังหวัด มีหลักสูตรเปลี่ยนประชาชนมาเป็นพลเมือง เพื่อนำไปสู่การขยับลงไปทำงานในระดับหมู่บ้านต่อไป

2. **ขั้นปฏิบัติการ** มีปฏิบัติการสร้างพลเมืองในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล ที่ผ่านมามีองค์กรที่ภาครัฐเข้ามาจัดตั้งจำนวนมาก และทำงานในประเด็นของตัวเองเท่านั้น ขาดคนที่คิดเรื่องส่วนรวม จึงจะใช้กระบวนการแกนนำในระดับสภาองค์กรชุมชน ชักชวนแกนนำ ในระดับหมู่บ้านมาร่วมคุยกันอย่างไม่เป็นทางการเป็นเวทีชาวบ้าน เพื่อจะพัฒนาระบบ วิถีคิดของตัวเอง คิดทุกเรื่องที่เป็นเรื่องของชุมชน และแต่ละพื้นที่จะเอาแผนของแต่ละพื้นที่มารวมกัน แล้วจะเสนอแผนพัฒนาตำบล และยกระดับเป็นแผนระดับจังหวัด ทำเวทีใหญ่ของจังหวัดอำนาจเจริญในปี พ.ศ.2555

3. **ประกาศตัวตน** มีเวทีประกาศเจตนารมณ์จังหวัดอำนาจเจริญจังหวัดอยู่เย็นเป็นสุขด้วยข้อเสนอของประชาชนชาวอำนาจเจริญ โดยเป้าในระยะสั้นที่ชัดเจนเห็นพ้องร่วมกันทั้งขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญก็คือ อีก 1 ปีนับจากนี้ พ.ศ.2555 พี่น้องชาวจังหวัดอำนาจเจริญ จะรวมพลังของชุมชนท้องถิ่นจำนวน 10,000 คน ประกาศเจตนารมณ์ผลักดัน “กฎหมายเพื่อจัดการตนเอง”

➤ 5 พลัง

- **พลังคน** จำนวน 10,000 คน ที่มาด้วยหัวใจ มาพร้อมบัตรประชาชน ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์เพื่อเปลี่ยนจังหวัดอำนาจเจริญ
- **พลังทางสังคม** จากพี่น้องประชาชน พี่น้องชนชั้นกลาง กลุ่มองค์กร NGO กลุ่มครูอาจารย์ ธุรกิจห้างร้าน กลุ่มสตรี รวมแล้วประมาณ 30 องค์กรในจังหวัดอำนาจเจริญ ที่จะมี

กระบวนการลงไปทำงานเปิดเวทีคุย เปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาที่กลุ่มพลังทางสังคมเหล่านี้อยากจะเห็น อยากจะทำ เพื่อทำข้อเสนอของพลังส่วนนี้ต่อจังหวัดอำนาจเจริญ

- **พลังความรู้ท้องถิ่น** มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ
 - ความรู้ที่เกิดจากคนทำงาน ความรู้ 8 ประเด็นงาน ชูองค์ความรู้จากพื้นที่รูปธรรมต่างๆ
 - ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ที่ดำรงอยู่ในชุมชน ในพื้นที่จากฐานวิถีชีวิตวัฒนธรรม
- **พลังความรู้** จากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ขับเคลื่อนงานโดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อเอาข้อเสนอต่างๆ นั้นมาทำเป็นข้อเสนอเชิงวิชาการที่จะสอดคล้องไปกับพลังคนที่ยืนยันในเจตนารมณ์เรื่องการเปลี่ยนแปลง
- **พลังสื่อท้องถิ่น** จัดทำเวทีสาธารณะในระดับจังหวัด (ทุกเดือน) ที่จะรวมทุกพลังมารวมกันผลิตสื่อให้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อสารผ่านทางวิทยุชุมชน 8 สถานี เว็บไซต์ หนังสือท้องถิ่น เพื่อกระจายเรื่องราวของฐานพลังต่างๆ เปิดพื้นที่ชุมชนไปสู่สาธารณะ

กระบวนการทำงาน

ขบวนการองค์กรชุมชนของจังหวัดอำนาจเจริญมีความโดดเด่น เข้มแข็ง เพราะแกนนำ คนทำงานล้วนต่างขยันงานอย่างมีทิศทาง และมีใจทศมีเป้าหมายเดียวกันทำให้งานเกิดรูปธรรม ความสำเร็จ และกลายมาเป็นฐานสำคัญในการเคลื่อนงานจังหวัดอำนาจเจริญจัดการตนเอง

การทำงานที่ต่อยอดและเชื่อมร้อยกันมาตลอด ทำให้เห็นคนเห็นงานต่อเนื่อง อย่างกรณีคนเห็นมาตั้งแต่ช่วงทำโครงการของ SIF และยิ่งมาชัดเจนนมากขึ้นช่วงทำแผนแม่บทชุมชนทั้งจังหวัด พอมาทำโครงการชีวิตสาธารณะคนมารวมกันมากขึ้น ได้เริ่มคุยกัน คุยกันตั้งแต่เรื่องความถนัด ความพร้อมของพื้นที่ คนในพื้นที่หรือภาคีของแต่ละกลุ่ม ภาพของขบวนการก็เริ่มเกิด

การสร้างฐานความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จากพื้นที่รูปธรรมหนึ่งขยายไปยังพื้นที่หนึ่ง ช่วงที่ขยายพื้นที่มากที่สุดคือช่วงทำงานฟื้นฟูชีวิตชุมชนท้องถิ่น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายพื้นที่ทำงานนั้น คือ การที่หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบจ. พมจ. เห็นรูปธรรมการทำงานจึงเข้ามาสนับสนุนกระบวนการทำงาน ประกอบกับแกนนำคนทำงานล้วนเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในสังคม และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมีศักยภาพทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ คนมีศักยภาพในการเชื่อมประสานการทำงานให้เกิดขึ้นได้

ส่วนการจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ นั้น มีหลายระดับ การขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคีเพื่อจะหนุนให้อำนาจเจริญจัดการตนเองได้นั้น จะต้องเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากการทำงานของชุมชนท้องถิ่น องค์ประกอบที่สองคือบุคลิกท่าทีของคนทำงาน ความประนีประนอมพูดจากันได้ รู้จักเลือกคนที่เหมาะสมไปจัดความสัมพันธ์ เริ่มจากรูปธรรมที่มี และขยายผล เห็นการทำงานระหว่างกันเหมือนสายน้ำต่างสายที่ไหลมารวมกัน จุดที่ทำงานคือการรวบรวมกำลังพล ทั้งงานชายน้ำ ช่ายป่า ช่ายสวัสดิการและอีกหลายเครือข่ายมาเจอกัน มารวมกันทำงานแบบไม่มีโครงสร้างที่แข็งตัว เป็นการทำงานแบบไต่บ้าน พูดคุยกันง่าย ด้วยความเป็นคนไต่บ้านเหมือนกัน พี่น้องกัน ทำงานเหมือนระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ คนที่เข้ามาทำงานต่างก็มีประสบการณ์ทำงานร่วมกันจนเห็นศักยภาพของกัน ดังนั้น พอมาขึ้นรูปการทำงานเป็นคณะทำงาน เป็นทีม จึงจัดทีมงานจัดสรรงานได้ง่าย การทำงานไม่ใช่แบบสลากกินรวบแต่เป็นสลากกินแบ่ง กระจายงานกระจายเงิน คนประสานก็ทำหน้าที่ประสาน ไม่มีใครทำตัวเป็นหัวหน้าชัดเจน

บทบาทหน้าที่ / ภารกิจงาน

ทีมที่หนึ่ง : ทีมยุทธศาสตร์ คุณสมบัติ คือ มองภาพรวมงานของจังหวัดอำนาจเจริญ มองกลุ่มคนออก มีประมาณ 6-7 คน กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อน ประสานภาคีที่เป็นราชการ เช่น ผู้ว่าฯ อบจ. พมจ. ประสานหน่วยงานภาคีข้างนอก

ทีมที่สอง : ประสานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ 25-30 คน แบ่งบทบาทหนึ่งคนต่อ 3-4 ตำบล ยกกระต่างานพัฒนา โดยใช้ทั้งสภาองค์กรชุมชนและงานประเด็นเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน มีบทบาทในการยกระดับแล้ว ยังมีบทบาทในการประสานเชื่อมโยงกันระดับจังหวัด

ทีมที่สาม : ทีมปฏิบัติการในพื้นที่ตำบล

จุดแข็งของขบวนจังหวัดอำนาจเจริญ

1. มีแกนนำในแต่ละประเด็นที่มีประสบการณ์ตรงในการดำเนินงานในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ความสามารถเฉพาะ
2. มีชุดบทเรียนในการรวมตัวกัน เพื่อป้องกันการมีโครงสร้างอำนาจที่แข็งตัวสู่ความสัมพันธ์แนวราบ ไม่มีประธาน เน้นความเสมอภาค ใช้มติที่ประชุมในการตัดสินใจ
3. มีกองเลขาการและฝ่ายการเงินกลาง มีกติกากลางร่วม เช่น ผู้รับผิดชอบแผนงานห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี กติกาการเบิกจ่ายที่ต้องผ่านมติที่ประชุมทุกครั้ง การใช้บัญชีเงินฝากเพียงบัญชีเดียว การจัดสวัสดิการ/สนับสนุนดูแลคณะทำงานที่ตัดเทียม (ค่าตอบแทน ค่าพาหนะ ค่าอาหาร ในสถานที่นอกสถานที่)
4. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแกนนำหลักที่ชัดเจน เน้นการออกแบบ ควบคุมกำหนดนโยบายการทำงานร่วมกัน
5. การจัดกลไกเชิงประเด็นที่เน้นการรับผิดชอบหลัก 1 คนต่อ 1 ประเด็นและรับผิดชอบรองไม่เกินคนละ 1 ประเด็น เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อน
6. การมอบหมายภารกิจที่เหมาะสมกับประสบการณ์ของแต่ละคน
7. การทำงานภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม
8. ทศนคติที่ดีในการทำงานกับภาคีพัฒนา อันเนื่องมาจากการได้รับความร่วมมือที่ดีของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 75 องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ ที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนกิจกรรมงานพัฒนาที่ขบวนองค์กรชุมชนร้องขอทั้งในรูปแบบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ

จุดอ่อนของขบวนจังหวัดอำนาจเจริญ

1. ขาดการเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์จังหวัดภาคประชาชนในระยะยาวและขาดการวิเคราะห์แหล่งทุนร่วมกัน
2. การจัดทำเอกสาร ข้อมูลยังไม่เป็นระบบ
3. ระบบการติดตามประเมินผลภายในเพื่อพัฒนางานยังไม่ชัดเจน

คนอำนาจเจริญจะได้อะไรจากจังหวัดจัดการตนเอง

วันนี้ ขบวนการจังหวัดอำนาจเจริญ กำลังเดินหน้าเรื่องจังหวัดจัดการตนเองอย่างจริงจัง มีทิศทางแผนงาน แนวทาง และกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการขับเคลื่อน แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า แนวคิดเรื่องการจัดการจัดการตนเองหรือขับเคลื่อนรูปแบบจังหวัดจัดการตนเองนั้น ยังอยู่ในวงการรับรู้ในหมู่คนทำงานเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้จึงเป็นงานสำคัญยิ่งของขบวนการจังหวัดที่ต้องผลักดันให้เกิดขึ้น ดังเช่นแผนงานที่วางไว้เรื่องการปรับเปลี่ยนประชาชนสู่การเป็นพลเมืองสร้างพลเมืองที่มีความคิดจัดการตนเอง แต่ก่อนที่จะบรรลุไปสู่เป้าหมายนั้น คำถามใกล้ตัวที่พี่น้องคนอำนาจเจริญอาจจะอยากรู้ก็คงหนีไม่พ้น คนอำนาจเจริญจะได้อะไรจากการขับเคลื่อนเรื่องจัดการตนเอง และการเคลื่อนไหวนี้เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายหรือไม่

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 281 ที่กำหนดไว้ว่า... “ท้องถิ่นใด มีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น...” จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 281 ก็ได้เปิดช่องและให้สิทธิเอาไว้ ดังนั้นเป้าหมายการจัดการตนเองของขบวนการจังหวัดอำนาจเจริญ จึงเป็นการคิดและอยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การกำหนดแผน ทิศทางการพัฒนา ตัวเองนั้นคือส่วนหนึ่งของการ กระจายอำนาจ เป็นประชาธิปไตยและสิทธิทางการเมืองที่พลเมืองพึงมีพึงได้ตามขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ขณะเดียวกัน ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญได้เข้าหาหรือการจัดงาน “ปฏิรูปประเทศไทยจากฐานราก ผ่านประชาธิปไตยชุมชน โดยสภาองค์กรชุมชนตำบล”

ถามคนอำนาจเจริญ

คำถามก็คือ ตัวเราเองอยู่ในสถานะแบบไหน เป็นประชากร หรือเป็นพลเมืองมีส่วนร่วมในการเมืองในระบบประชาธิปไตยนี้มากน้อยแค่ไหน เรามิหน້าที่ เราใช้สิทธิอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านนี้เมืองนี้ หรือครอบครัว ชุมชน สังคมเล็กๆ ของเราแล้วหรือยัง?

หากคำตอบคือ ยัง...การเริ่มต้นเล็กๆ เริ่มได้ด้วยก้าวแรก อย่างก้าวของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นของตัวเองท้องถิ่นที่ตัวเรากำเนิด มีครอบครัว ญาติพี่น้องดำรงอยู่เหมือนเช่นที่นี้ “คนจังหวัดอำนาจเจริญ”

“คน” ที่วันนี้พวกเขาเป็นมากกว่าประชากร แต่คือพลเมืองที่พลิกฟื้น ดูแล แก้ไขปัญหาของตนเอง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คนที่มีกระบวนการเรียนรู้และรู้จักรากเหง้า วิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนเอง คนที่มีจิตอาสา จิตสำนึกเพื่อสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเอามือ เอาแรง เอาใจมาทำงานพัฒนาบ้านเกิด ด้วยอยากเห็นพี่น้อง เครือญาติ ครอบครัว เพื่อนบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อยู่ดีมีแฮง อย่างที่ทีมขบวนการจังหวัดอำนาจเจริญบอกว่า “อำนาจเจริญมีความสุขที่สุด...ความสุขที่ได้มาจากการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

“อำนาจ” พื้นที่รูปธรรม ชุมชนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการจัดการตนเองมีสิทธิที่จะกำหนดออกแบบวิธีการแก้ไขปัญหา วิธีการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง โดยมีแผนชุมชนที่สอดคล้องกับเงื่อนไขชีวิต เงื่อนไขวัฒนธรรม ความเป็นชาติพันธุ์ “แผน” ที่มีชีวิตและทรงอำนาจมากกว่าแผนฉบับไหนๆ เพราะถูกออกแบบด้วยพ่อแม่พี่น้องลูกเล็กเด็กแดงเจ้าของปัญหา ผ่านการมีเวทีและปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนนำไปสู่การจัดการสิ่ง

ละอันพันละอย่างที่เป็นปัญหาในชุมชน กลายเป็นพื้นที่ต้นแบบพื้นที่นำร่องแก่พื้นที่อื่นๆ ...อำนาจที่อยู่นอกหีบเลือกตั้งและไม่ได้ผูกค้ำในแผ่นกระดาษให้กากบาทเท่านั้น แต่อยู่ในมือและเท้าที่ก้าวเดินออกมามีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดการตนเอง

“เจริญ” ตัวชีวิตคุณภาพของสังคม ชีวิตผู้คน ที่ไม่ได้คาดหวังจะเอาชนะคะคานกันด้วยการแข่งขัน เอาไรต์เอาเปรียบ มีสังคมต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำมาหากิน แต่คือการสร้างสังคม ชุมชน ท้องถิ่นที่มีพี่น้อง ไทบ้านอยู่ร่วมกัน แบ่งปัน ใช้ประโยชน์และเข้าถึงฐานทรัพยากรชีวิต ต้นทุนสังคมต่างๆ ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ไม่ใช่เจริญแค่วัตถุ สาธารณูปโภคมากมายเต็มเมือง แต่เจริญด้วยคุณธรรม น้ำจิตน้ำใจของการดำรงอยู่ร่วมกัน ...ตัวชีวิตที่ไม่มีมูลค่า แต่มากคุณค่าจนไม่จำเป็นต้องประเมินใดๆ

คน - อำนาจ - เจริญ กำลังก้าวเดินไปสู่เส้นทางการพัฒนาที่ปลายทางคือการจัดการตนเอง ที่ไม่ว่า เป้าหมายจะเดินไปถึงช้าหรือเร็ว อำนาจเจริญก็สตาร์ททำสิ่งเหล่านี้มานานมากแล้ว และยิ่งเข้มข้นขึ้นทุกวันๆ กระบวนการจังหวัดจัดการตนเองหรือจังหวัดอำนาจเจริญอยู่เย็นเป็นสุขที่นำมาเล่าสู่กันฟังนี้ เป็นเพียงเสี้ยว เล็กๆ ของกระบวนการทั้งหมดที่คนอำนาจเจริญคิด หวัง และตั้งใจจะลงมือทำ ...อุปสรรคยังมีอีกมาก ปัญหา ยังมีอีกเยอะ แต่โอกาสนี้ยังมีอยู่น้อย ซึ่งคนอำนาจเจริญก็ไม่เคยย่อท้อ พิสูจน์ดีได้จากรูปธรรมความสำเร็จ ของพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นมากมาย และฐานคิดเรื่องประชาธิปไตยที่ก้าวไปไกลกว่าระบบผู้แทน เพราะวันนี้อำนาจ อยู่ในมือพวกเขา อย่างน้อยที่สุดก็อำนาจในการจัดการและกำหนดชีวิตของตนเองบนดินแดนบ้านเกิด ที่นี้ “จังหวัดอำนาจเจริญ”

อนาคตของคนอำนาจเจริญ

จากธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ
มุ่ง...สู่เมืองธรรมเกษตร

ปี 2555 เป็นต้นไปประกาศใช้
“ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญมุ่งสู่การจัดการตนเอง”

คนอำนาจเจริญ ได้ประกาศใช้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ พ.ศ. 2555 ฉบับที่ 1 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการพัฒนาที่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชนอำนาจเจริญ และดำเนินการขับเคลื่อนธรรมนูญสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนการนำธรรมนูญสู่ภาคปฏิบัติระดับพื้นที่ มีชาวอำนาจเจริญเข้าร่วมการประกาศเจตนารมณ์ประมาณ 12,000 คน ถือว่าเป็นการประกาศ “กติกาสู่การจัดการตนเองระดับพื้นที่จังหวัดของภาคประชาชน” เป็นครั้งแรกของประเทศไทย

การขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองแห่งธรรมเกษตร

การประกาศธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ในฐานะที่เป็นกติกา หรือข้อตกลงของคนอำนาจเจริญที่จะใช้ร่วมกันในการจัดสรรทรัพยากรการพัฒนาด้านต่างๆ การสร้างจิตสำนึกและการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองไปสู่การจัดการตนเอง ถือเป็นจุดเริ่มต้นในเชิงหลักการ ที่แสดงให้เห็นถึงพลังของภาคประชาชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเอง และจะใช้เป็นกรอบกำกับทิศทางการทำงานขับเคลื่อนสังคมของภาคประชาชนในพื้นที่ต่อไป การประกาศธรรมนูญฯ ในที่นี้จึงไม่ได้เป็นเพียงแต่คำประกาศที่จบและเสร็จสิ้นไปตามวาระ แต่จะเป็นหลักการที่ภาคประชาชนอำนาจเจริญต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติสำหรับการทำงานในปัจจุบันและในอนาคต และต้องร่วมกันผลักดันให้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญถูกนำไปปฏิบัติในนโยบายสาธารณะระดับต่างๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐ และภาคประชาชน

การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อขับเคลื่อนอำนาจเจริญไปการพัฒนาตามแนวทางธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ หลังการประกาศธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ความท้าทายต่อมาของเครือข่าย คือ การผลักดันให้ธรรมนูญฯ เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาหรือนโยบายสาธารณะระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญในภาพรวมเครือข่ายได้ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ส่วนราชการจังหวัดอำนาจเจริญ สภาองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ และภาคีเครือข่ายนอก

นอก เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิรูป สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สภาพัฒนาการเมือง และมูลนิธินโยบายสุขภาวะ เพื่อหาทางขับเคลื่อนธรรมนูญฯ ไปสู่การปฏิบัติ

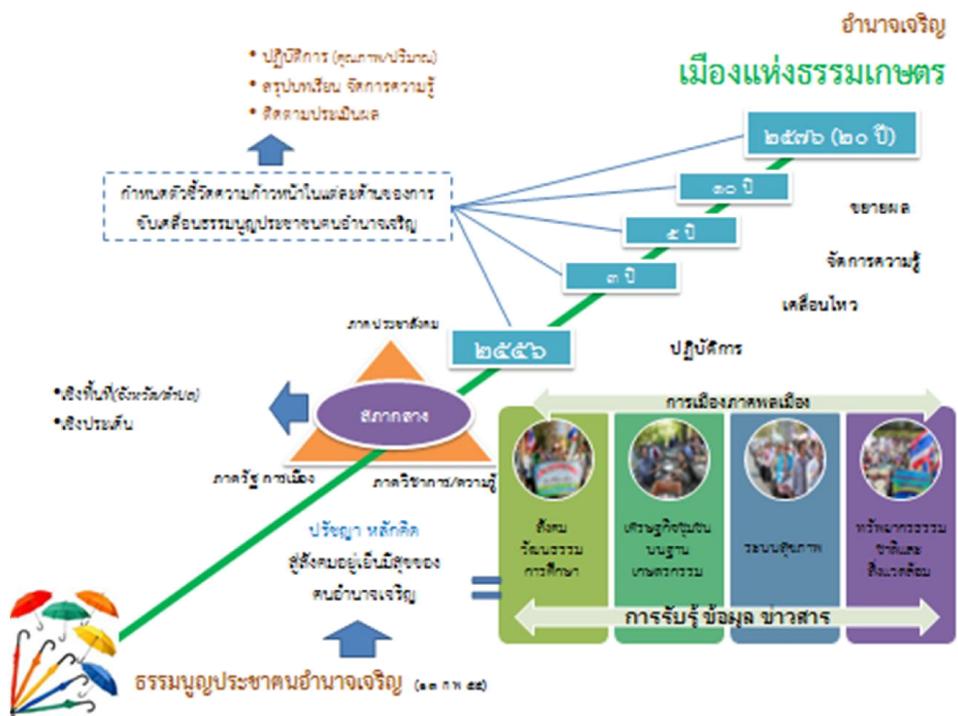
การคุ้มครอง เชื่อมโยงเครือข่ายขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร การศึกษาหาหรือถึงแนวทางการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่การปฏิบัติ ได้ขยายไปสู่การยกย่องทิศทางการนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร ร่วมกันระหว่างเครือข่ายประชาชนคน

อำนาจเจริญกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญและจะมีการประกาศทิศทางการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองแห่งธรรมเกษตร ต่อประชาชนชาวอำนาจเจริญในวันที่ 18 มีนาคม 2556 หลังจากนั้นจะมีการนำข้อเสนอทิศทางการพัฒนาเหล่านี้ไปรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนชาวอำนาจเจริญในทุกพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ แผนงานและโครงการที่จะพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญให้เป็นเมืองธรรมเกษตรต่อไป

ทิศทางการขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร

เครือข่ายประชาชนคนอำนาจเจริญได้ยกร่างข้อเสนอแนวทางการพัฒนาอำนาจเจริญให้พ้นจากความทุกข์ยาก ความขัดสน และความขาดแคลนไปสู่ความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขเป็นเมืองธรรมเกษตร ร่างข้อเสนอเหล่านี้จะถูกนำไปจัดเวทีรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนชาวอำนาจเจริญในทุกพื้นที่ ก่อนจะยกร่างเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้จังหวัดอำนาจเจริญเป็นเมืองธรรมเกษตรต่อไป

ข้อมูลสถานะเศรษฐกิจ-สังคม

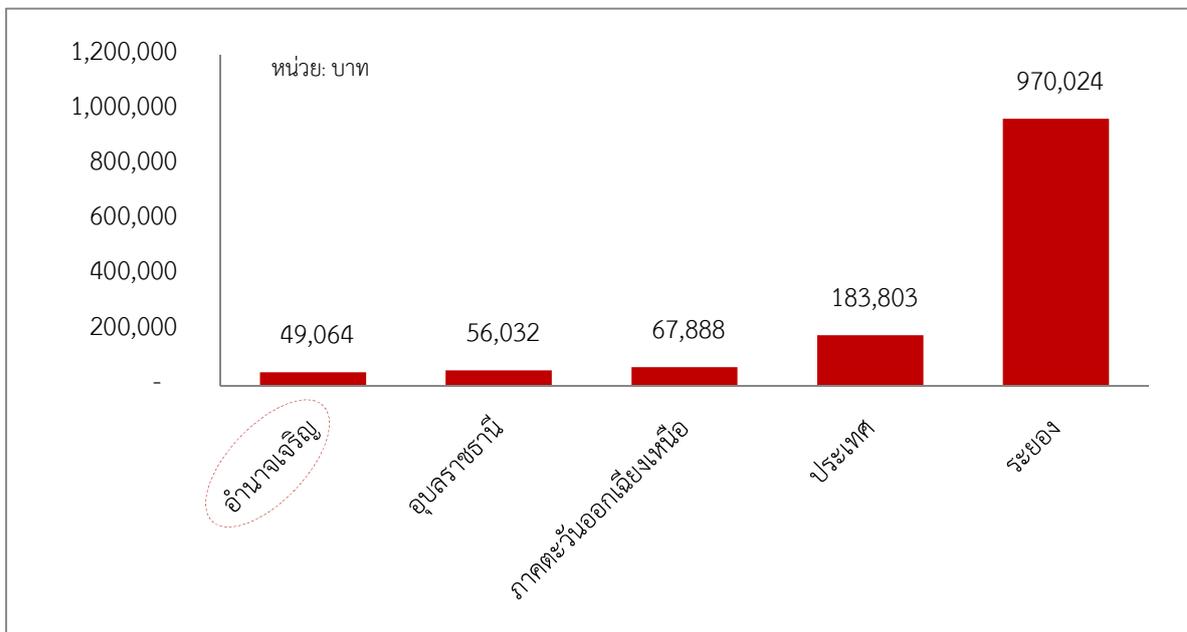
จังหวัดอำนาจเจริญ

(การสร้างสรรค์สังคมอำนาจเจริญเมืองธรรมเกษตร)

ข้อมูลสะท้อนสถานการณ์ปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

จังหวัดอำนาจเจริญ ได้จัดตั้งเป็นจังหวัด โดยแยกการปกครองออกจากจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2536 หลังจากจัดตั้งจังหวัดมา 20 กว่าปีที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอำนาจเจริญยังล้าหลังกว่าจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดเพื่อนบ้านอย่างยโสธร และหากเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ อำนาจเจริญจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่ยากจนที่สุดอันดับที่ 4 ของประเทศ ในปีพ.ศ. 2555 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวประชากรอยู่ที่ 49,064 บาท ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดอุบลราชธานี และค่าเฉลี่ยของจังหวัดในภาคอีสาน และมีค่าต่ำกว่าเกือบ 20 เท่า เมื่อเทียบกับจังหวัดระยองที่มั่งคั่งที่สุด และต่ำกว่าเกือบ 4 เท่าเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของคนทั้งประเทศ

ภาพที่ 1 : ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากร ณ ราคาประจำปีพ.ศ. 2555 (อนุกรมใหม่)

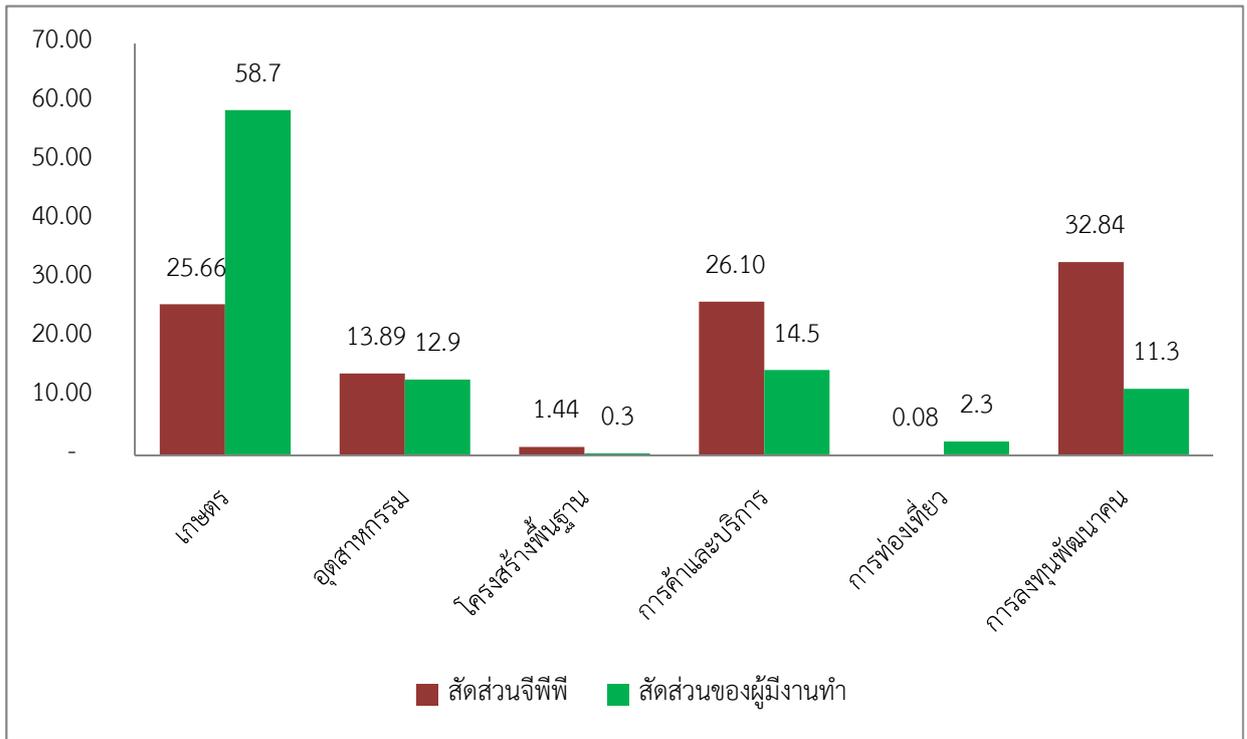

ที่มาข้อมูล : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รวบรวมโดย : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

คนอำนาจเจริญส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.7 ทำการผลิตในภาคเกษตร แต่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดเพียงร้อยละ 25.66 (ปีพ.ศ. 2554) โดยรายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัดมาจากการลงทุนเพื่อพัฒนาคนจากภาครัฐและเอกชนถึงร้อยละ 32.84 ซึ่งเป็นการลงทุนด้านการบริหารราชการแผ่นดิน การศึกษา สุขภาพ และการบริการชุมชน

ภาพที่ 2 : สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และสัดส่วนผู้มีงานทำ จ.อำนาจเจริญ ปีพ.ศ. 2554

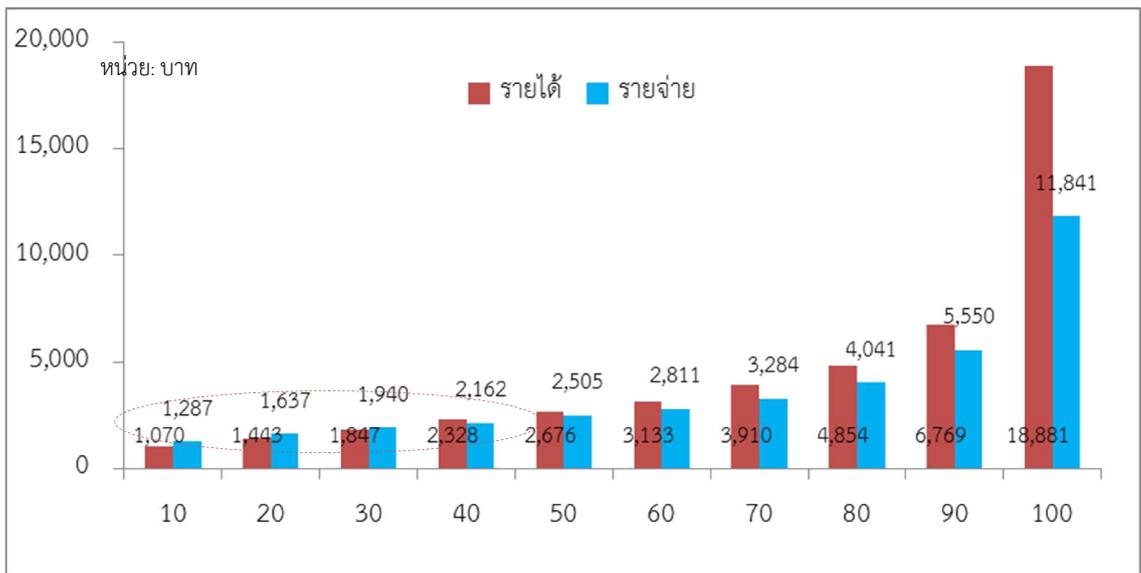

ที่มาข้อมูล : ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สัดส่วนของผู้มีงานทำจากสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของผู้คนในสังคมเกษตร

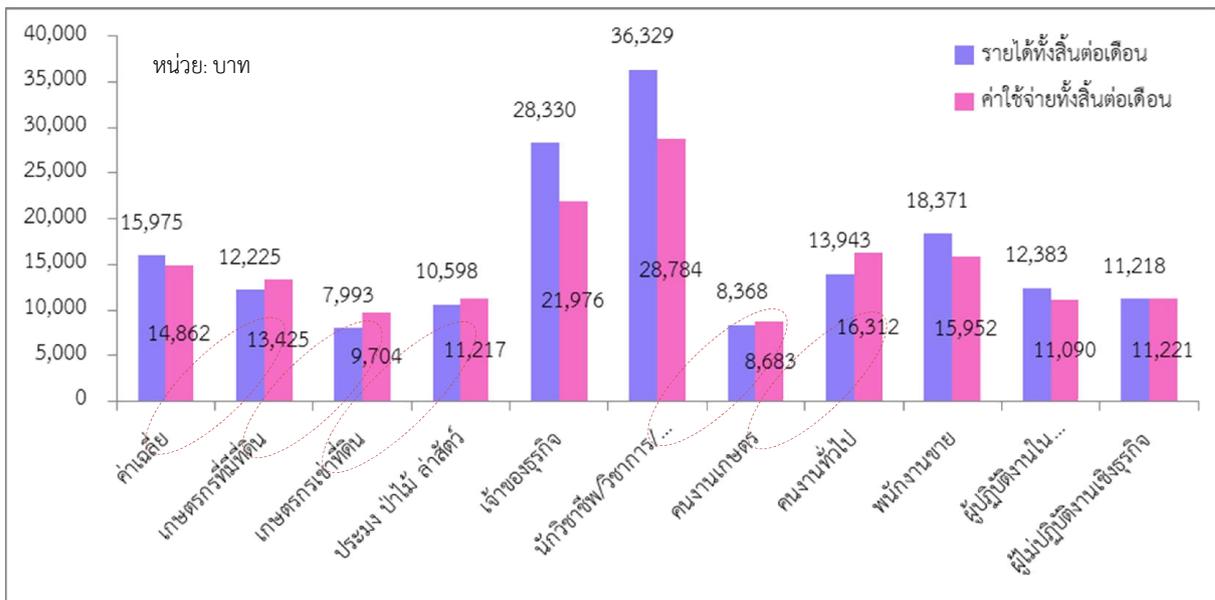
จากข้อมูลการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนจังหวัดอำนาจเจริญ ปี พ.ศ. 2554 พบว่าความยากจนยังคงเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัด โดยกลุ่มคนเกือบร้อยละ 40 ที่มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย และหากมีการจำแนกตามกลุ่มอาชีพพบว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ดีดลอบ ขณะที่กลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น ค้าขาย ข้าราชการ พนักงาน เป็นต้น จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มเกษตรกรจึงเป็นสิ่งท้าทายสำหรับการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญที่ผู้มีงานทำร้อยละ 58.7 ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

ภาพที่ 3 : รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มรายได้ 10 กลุ่ม จ.อำนาจเจริญ ปีพ.ศ. 2554

ที่มาข้อมูล: สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 4 : รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนจำแนกตามอาชีพ จ.อำนาจเจริญ ปีพ.ศ. 2554

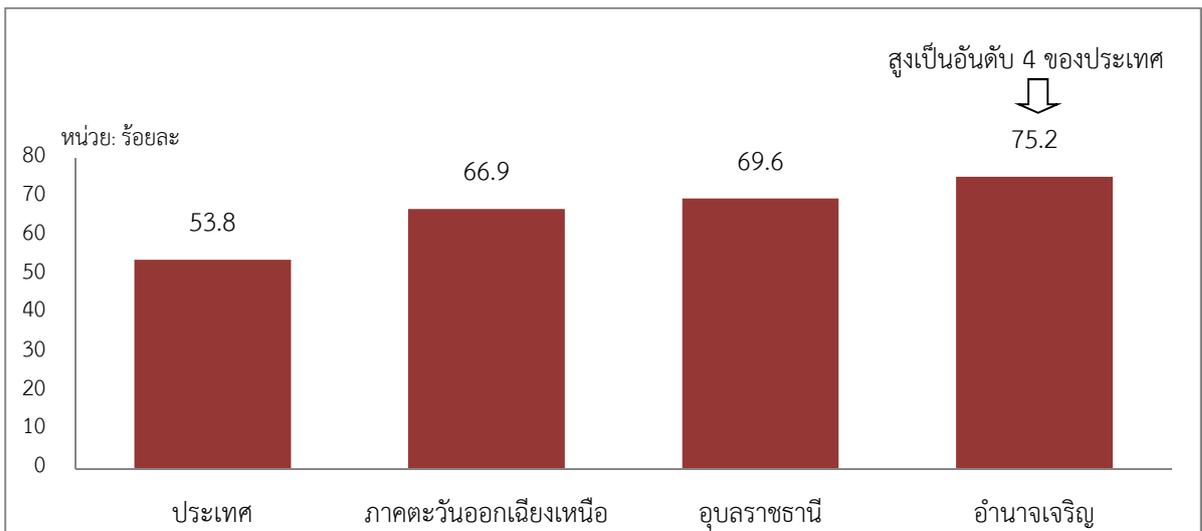

ที่มาข้อมูล : สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ปัญหาหนี้สิน : ข้อจำกัดด้านการเงินของครัวเรือน

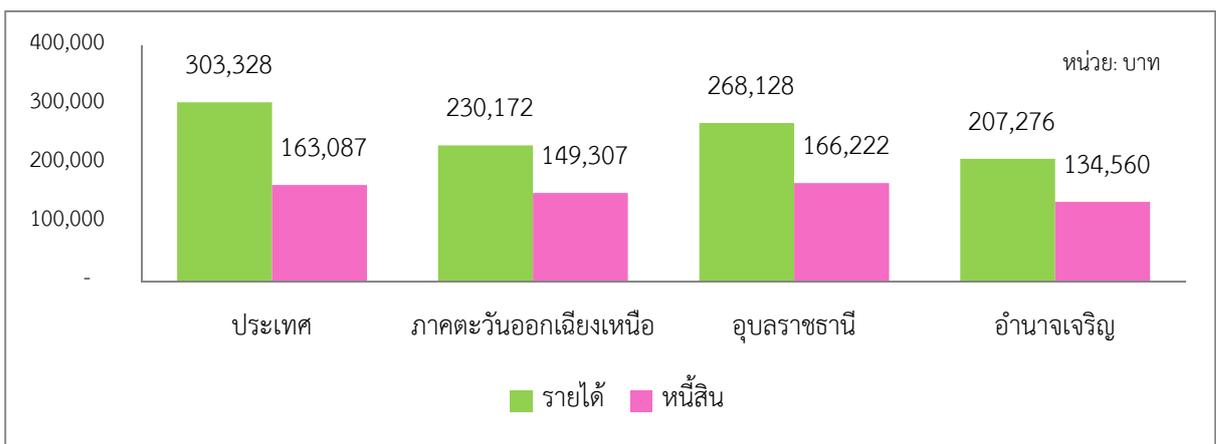
จากข้อมูลสถานะหนี้สินของครัวเรือนจังหวัดอำนาจเจริญ ปี พ.ศ. 2556 พบว่า ครัวเรือนในจังหวัดอำนาจเจริญร้อยละ 75.2 มีหนี้สิน ซึ่งมีสัดส่วนสูงเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ ครัวเรือนอำนาจเจริญมีหนี้สินเฉลี่ย 134,560 บาท/ครัวเรือน สูงเป็นอันดับที่ 44 ของประเทศ

ภาพที่ 5 : ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินปี 2556

ที่มา : สํารวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2556 สํานักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 6 : รายได้และหนี้สินเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนปี พ.ศ.2556

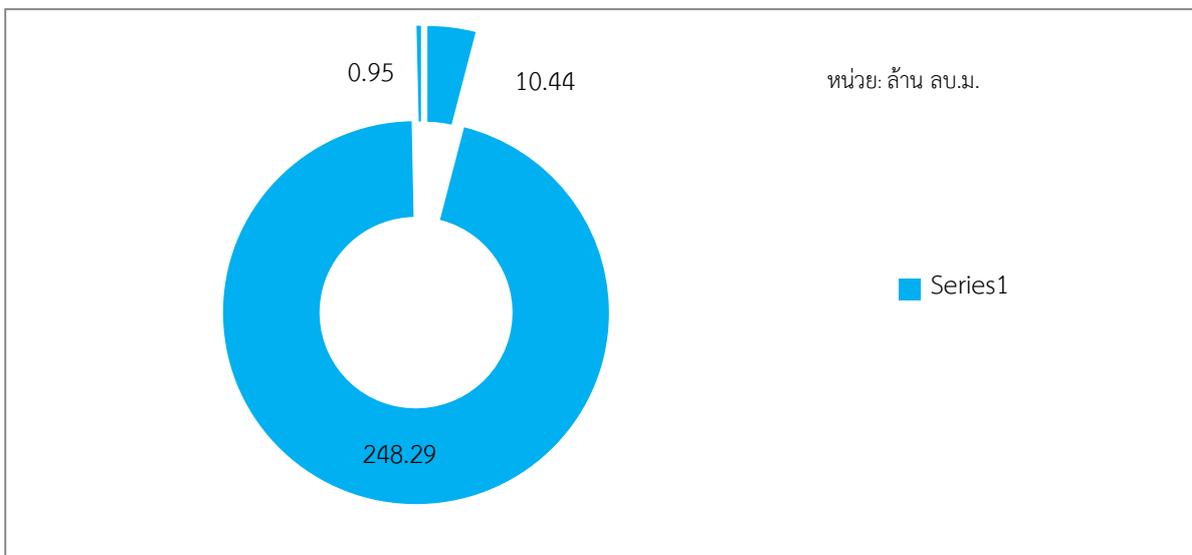

ที่มา : สํารวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2556 สํานักงานสถิติแห่งชาติ

น้ำ : ปัจจัยการผลิตที่สำคัญแต่มีไม่เพียงพอกับความต้องการ

จังหวัดอำนาจเจริญมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสะสมรวม 1,473 มิลลิเมตร ต่อปี ฝนที่ตกในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญก่อให้เกิดน้ำท่าประมาณ 1,441 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ขณะที่ความต้องการใช้น้ำรวมของจังหวัดอำนาจเจริญเท่ากับ 259.69 ล้าน ลบ.ม แบ่งเป็นความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคประมาณ 10.44 ล้าน ลบ.ม. ต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร 248.29 ล้าน ลบ.ม. และต้องการใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม 0.95 ล้าน ลบ.ม.

ภาพที่ 7 : ปริมาณความต้องการใช้น้ำ จ.อำนาจเจริญ ปี 2554

ที่มา : รายงานสรุปข้อมูลภูมิสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554

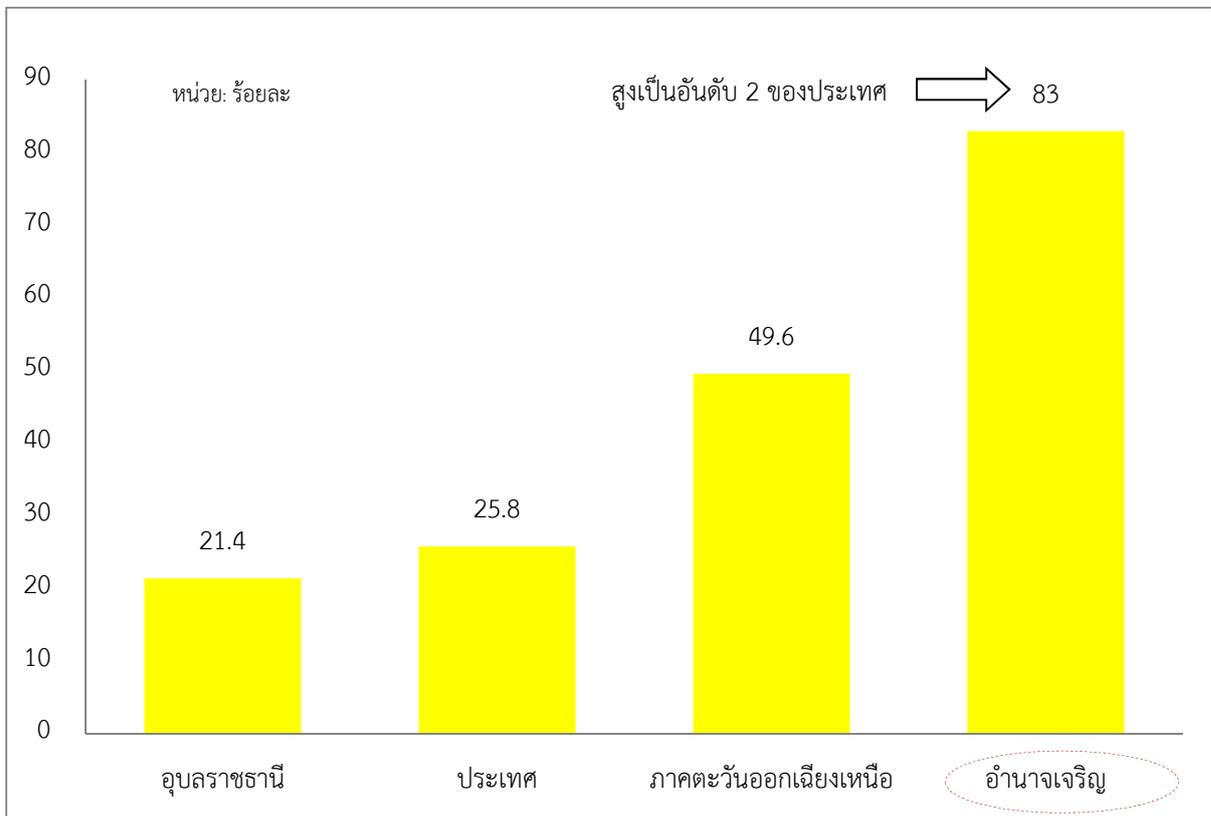
เมื่อพิจารณาแหล่งกักเก็บน้ำของจังหวัดอำนาจเจริญพบว่าสามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ประมาณ 73.23 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี โดยแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดเล็ก และแหล่งน้ำที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเอง เช่น บ่อบาดาลส่วนตัว และบ่อน้ำสาธารณะจำนวน 1,730 บ่อ ฝายน้ำล้น 24 แห่ง สระหนอง คลอง บึง 174 แห่ง อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง และขนาดเล็ก 29 แห่ง สำหรับแหล่งน้ำชลประทานนั้นมียู้อย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำขนาดกลาง และโครงการขนาดเล็กรวม 60 โครงการ เก็บกักน้ำได้ประมาณ 43 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการประมาณ 42,000 ไร่ ถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของจังหวัด (<http://heritage.mod.go.th/nation/oldcity/amnatcharoen3.htm>)

เมื่อพิจารณา สัดส่วนปริมาณน้ำที่กักเก็บไว้ในแหล่งน้ำต่างๆ ของจังหวัดเปรียบเทียบกับความต้องการใช้น้ำทั้งจังหวัด พบว่า จังหวัดอำนาจเจริญสามารถกักเก็บน้ำได้เพียง 1 ใน 3 ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมดหรือกักเก็บน้ำไว้ได้เพียงร้อยละ 5 ของปริมาณน้ำท่าในแต่ละปี สะท้อนให้เห็นปัญหาการขาดศักยภาพในการจัดการน้ำของจังหวัดให้เพียงพอกับความต้องการ

ผลการสำรวจประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งปีพ.ศ. 2554 พบว่าอำนาจเจริญมีประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งถึงร้อยละ 83 สูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ นอกจากนี้ผลการสำรวจเศรษฐกิจและ

สังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2557 โดยแผนงานขับเคลื่อนสังคมด้วยวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสภากลางอำนาจเจริญ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในอำนาจเจริญมีความกังวลต่อปัญหาทรัพยากรน้ำเป็นอันดับต้น ๆ เช่น ปัญหาน้ำไม่พอใช้ น้ำแล้ง น้ำท่วม และฝนทิ้งช่วง เป็นต้น

ภาพที่ 8 : ร้อยละของประชากรที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ปี 2554

ที่มา : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

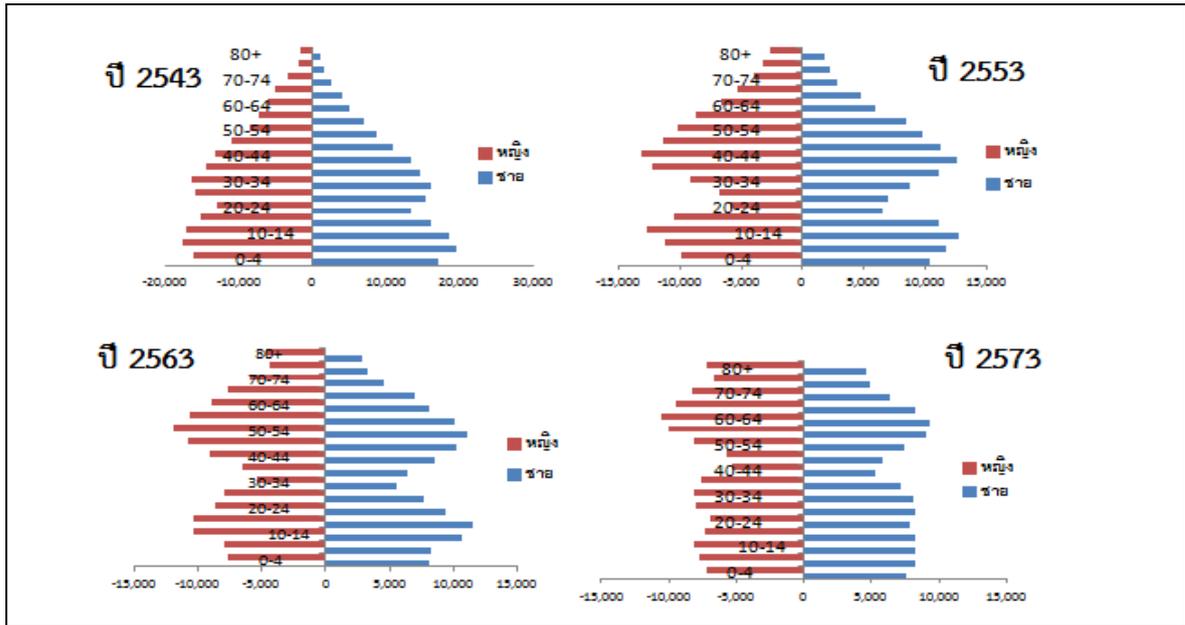
อ้างอิง : รายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index) ปี 2557

การก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุและการลดลงของวัยแรงงาน

จากสำมะโนประชากรและเคหะปีพ.ศ. 2543 และ 2553 รวมถึงการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 พบว่าโครงสร้างประชากรของจังหวัดอำนาจเจริญในกลุ่มเด็กและเยาวชน และวัยแรงงานจะลดลง ขณะที่สัดส่วนของผู้สูงวัยอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จะเพิ่มขึ้น อย่างชัดเจน

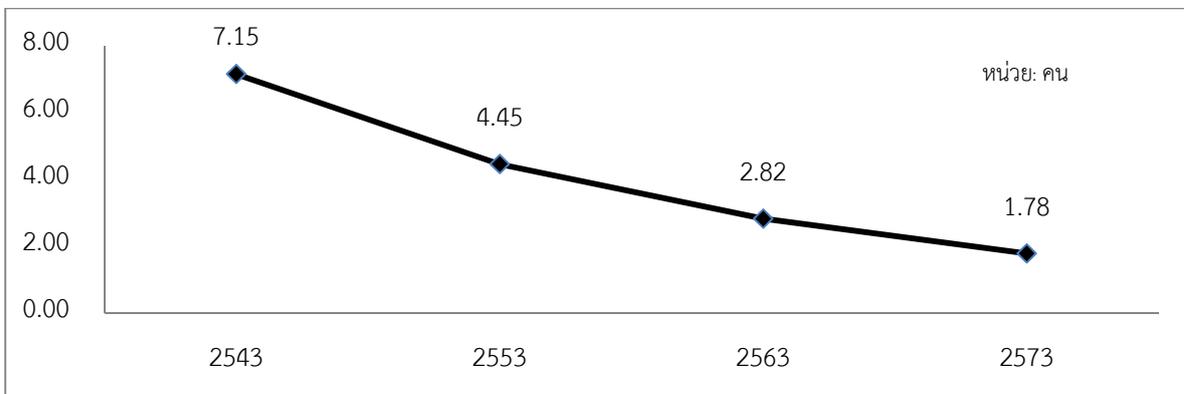
เมื่อทำการเปรียบเทียบสัดส่วนวัยแรงงาน (15-59 ปี) ต่อวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ของอำนาจเจริญ พบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุ ลดลงอย่างชัด โดยในปีพ.ศ. 2543 สัดส่วนวัยแรงงาน 7.15 ต่อผู้สูงอายุ 1 คน แต่เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มประชากรของจังหวัดในอนาคต ปี พ.ศ. 2573 พบว่า มีสัดส่วนวัยแรงงาน 2.21 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน ขณะที่สัดส่วนวัยแรงงานต่อวัยสูงอายุของประเทศ อยู่ที่วัยแรงงาน 1.78 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน

ภาพที่ 9 : โครงสร้างประชากร จังหวัดอำนาจเจริญ

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 10 : สัดส่วนวัยแรงงาน (15-59 ปี) ต่อวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จ.อำนาจเจริญ

ที่มา : สำมะโนประชากรและเคหะ ปี 2543 และ 2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และ รายงานการคาดประมาณประชากรปี 2553-2583 (ข้อมูลปี 2563 และ 2573) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรของอำนาจเจริญที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ จะกลายเป็นปัญหาและความท้าทายด้านการจัดการแรงงานของจังหวัด โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญของจังหวัด

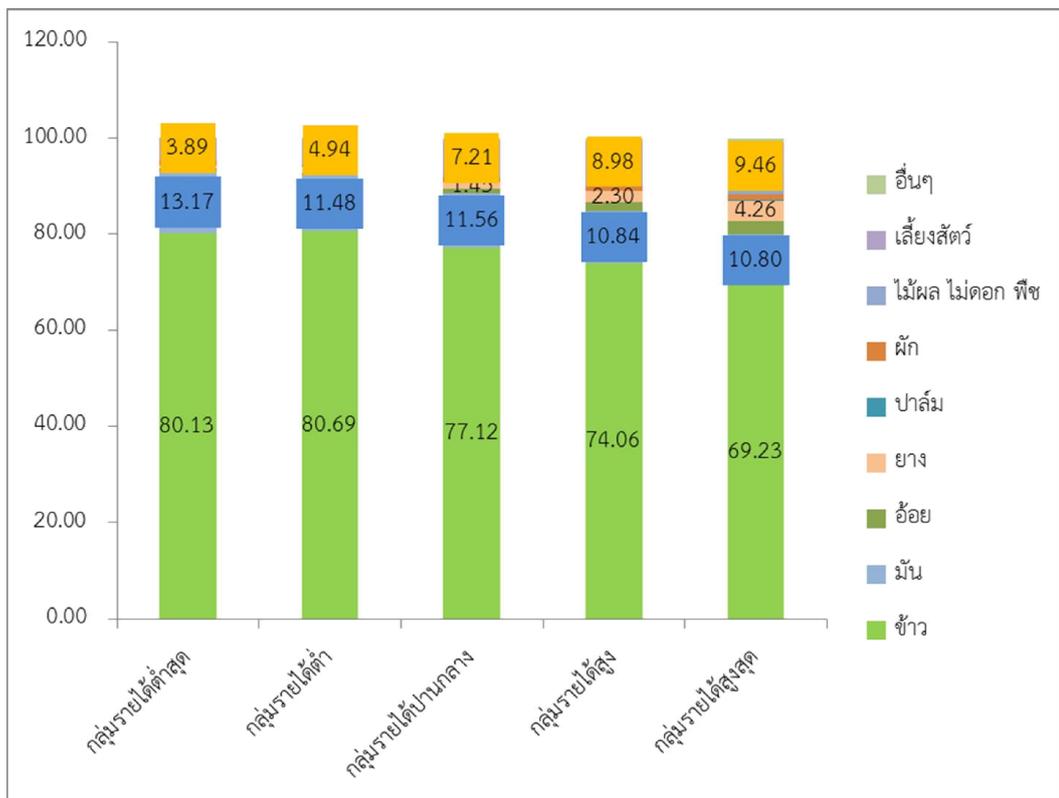
ความหลากหลายในไร่นาคือการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพ

ฐานะทางเศรษฐกิจของคนอำนาจเจริญขึ้นอยู่กับการผลิตในภาคการเกษตรเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าวหอมมะลิ 105 ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูก 937,692 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเหนียว 216,225 ไร่ มันสำปะหลังโรงงานประมาณ 100,000 ไร่ พื้นที่ปลูกอ้อยประมาณ 17,000 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 38,000 ไร่ โดยพืชเหล่านี้ส่วนใหญ่เพาะปลูกในระบบพืชเชิงเดี่ยว พึ่งพาฝนฟ้าอากาศเป็นหลัก ทำให้เกิดความเสียหายจากสภาพฝนฟ้าอากาศแปรปรวนอยู่บ่อยครั้ง

ข้อมูลจากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุดและกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่พึ่งพารายได้จากข้าวสูงถึงร้อยละ 80.13 และ 80.69 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้สูงและรายได้สูงสุดพึ่งพารายได้จากข้าวร้อยละ 74.04 และ 69.23 ตามลำดับ และมีแหล่งรายได้จากการทำกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยสองกลุ่มแรก โดยเฉพาะมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์สูงกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุดและสูงสุดอย่างชัดเจน

จากข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงและสูงสุด มีรายได้จากการผลิตที่หลากหลายในไร่นา มีการผลิตทั้งพืชและสัตว์ผสมผสานกัน ไม่พึ่งพารายได้จากพืชหลักเพียงชนิดใดชนิดหนึ่ง

ภาพที่ 11 : สัดส่วนโครงสร้างรายได้จากภาคการเกษตรปี 2557 ของแต่ละกลุ่ม 5 ชั้นรายได้ จ.อำนาจเจริญ

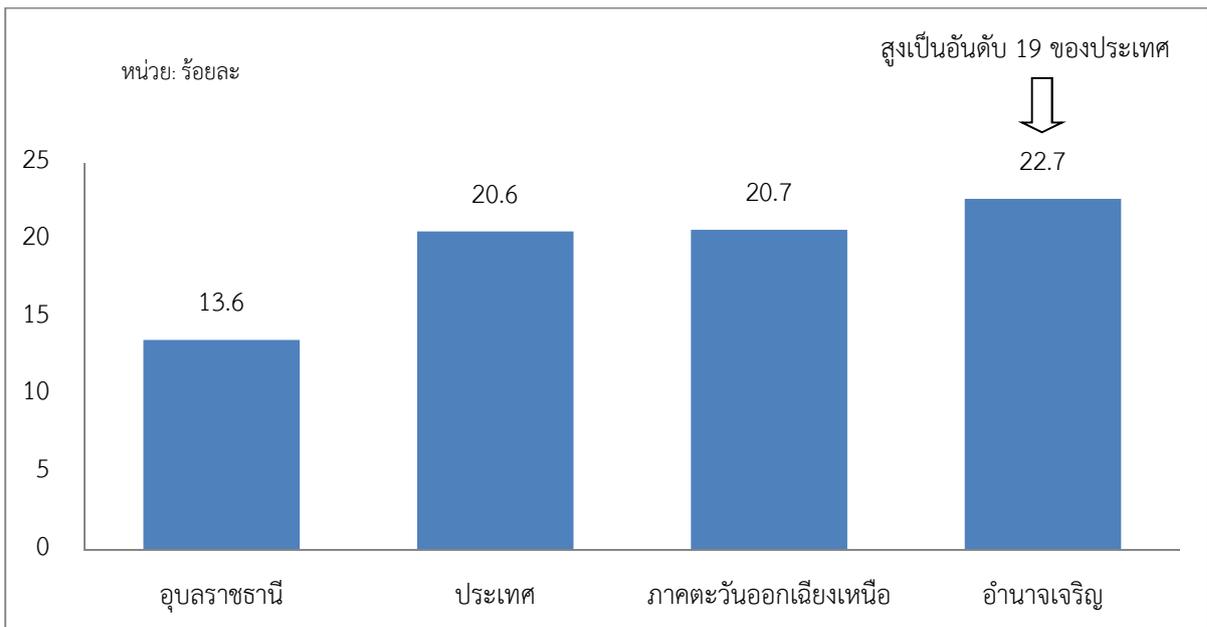
ที่มา : สสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนระดับตำบล จังหวัดอำนาจเจริญปี 2557

หมายเหตุ : จัดเก็บและประมวลผลภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างแผนงานขับเคลื่อนสังคมด้วยวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล มหาวิทยาลัยมหิดลวิทยาเขตอำนาจเจริญสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และเครือข่ายสภากลางอำนาจเจริญ

ความเจ็บป่วยคุกคามสุขภาพของคนอำนาจเจริญ

จากสถิติข้อมูลอัตราการเจ็บป่วยของประชากรปีพ.ศ. 2554 พบว่าชาวอำนาจเจริญถึงร้อยละ 22.7 ประสบภาวะเจ็บป่วย ตัวเลขดังกล่าวสูงเป็นอันดับที่ 19 ของประเทศ ค่าดังกล่าวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 12 : ร้อยละประชากรที่เจ็บป่วยปี 2554

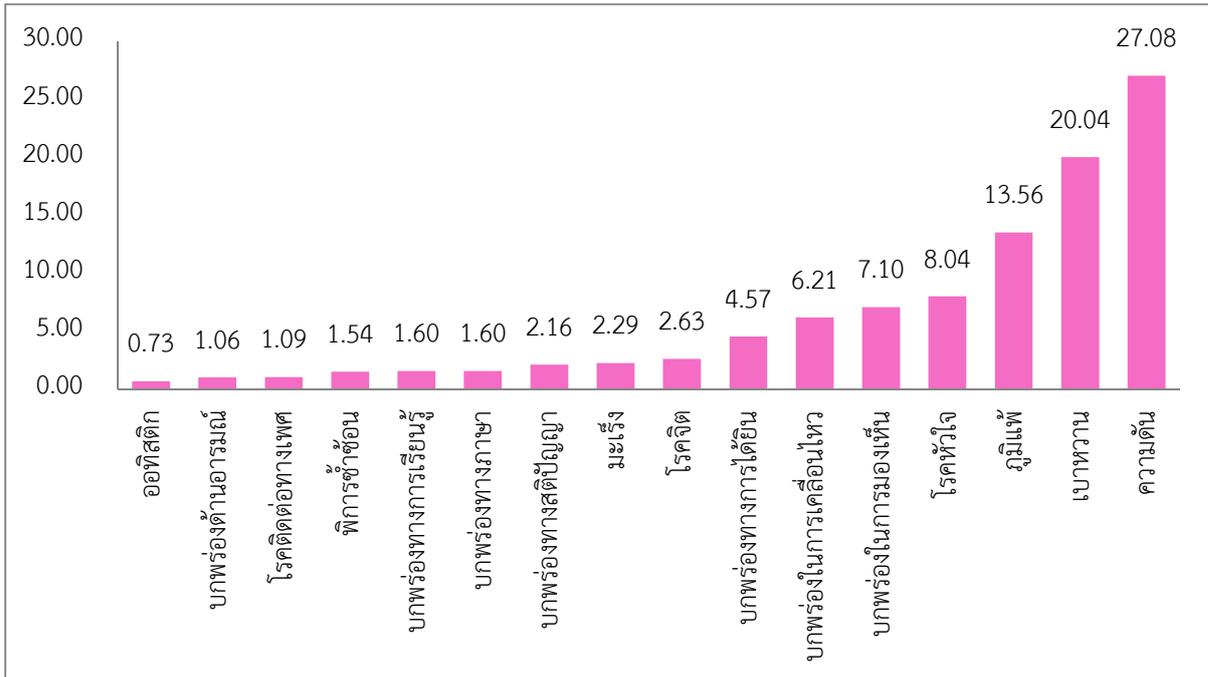

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข

อ้างอิง : รายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index) ปี 2557

เมื่อพิจารณาสาเหตุการตายปี 2554 พบว่า โรคมะเร็งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่คร่าชีวิตคนอำนาจเจริญ มีสัดส่วนผู้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งทุกชนิดถึง 117.14 คนต่อประชากร 100,000 คน ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 10 ของประเทศ นอกจากนั้นผลการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2557 ภาพที่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคความดัน เบาหวาน ภูมิแพ้ ซึ่งสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็งมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้ป่วย

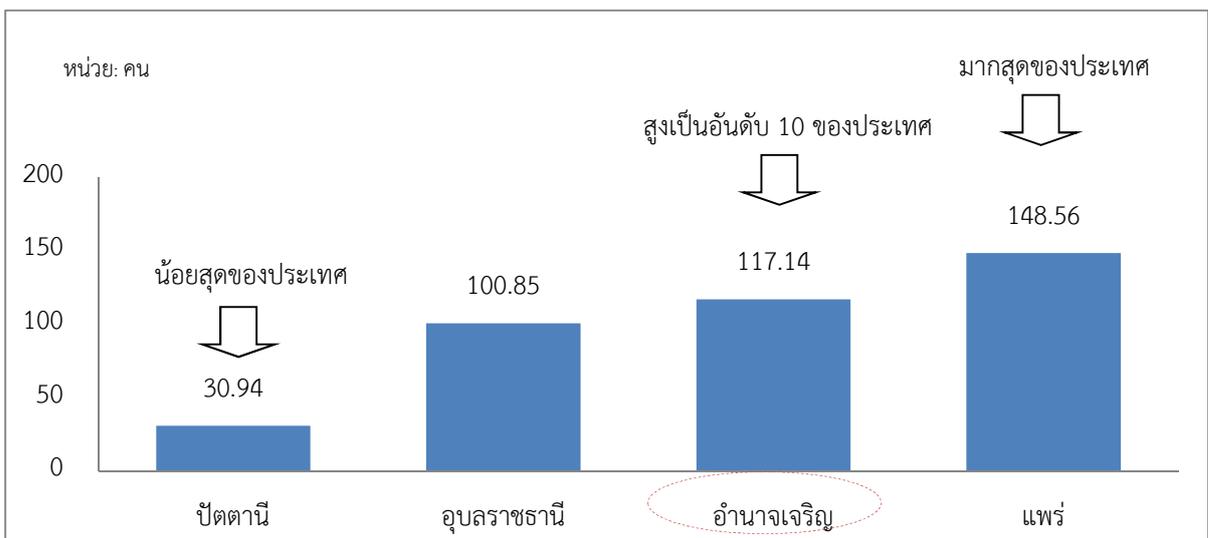
ภาพที่ 13 : ร้อยละประชากรที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ จ.อำนาจเจริญปี 2557

ที่มา : สํารวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนระดับตำบล จังหวัดอำนาจเจริญปี 2557

หมายเหตุ : จัดเก็บและประมวลผลภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างแผนงานขับเคลื่อนสังคมด้วยวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล มหาวิทยาลัยมหิตลวิทยาเขตอำนาจเจริญ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) และเครือข่ายสภากลางอำนาจเจริญ

ภาพที่ 14 : จำนวนประชากรที่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งต่อประชากร 100,000 คน ปี 2554

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร (การตาย) กระทรวงมหาดไทย, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข (อ้างอิงใน www.hiso.or.th)

แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จังหวัดอำนาจเจริญ

ภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร (พ.ศ.2559 – 2561)

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

1) การรวมตัวขององค์กรชุมชนและเครือข่าย เป็นขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เริ่มต้นจากปี 2540 ภายใต้ฐานการขับเคลื่อนประเด็นงานพัฒนาต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ อาชีพ การจัดสวัสดิการผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงและจัดกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมระหว่างขบวนการองค์กรชุมชน หน่วยงาน ภาคีต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เกิดยุทธศาสตร์การพัฒนากภาคประชาชน ตลอดจนเกิดการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก ผ่านประเด็นงานพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งการส่งเสริมการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชน สวัสดิการชุมชน เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น จนเกิดการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง ผ่านประเด็นงานพัฒนาด้านต่างๆ ครอบคลุมทุกพื้นที่ตำบล/เทศบาลในจังหวัดอำนาจเจริญ

2) แม้ว่าขบวนการองค์กรชุมชนอำนาจเจริญจะร่วมกันขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่องานพัฒนาขยายตัวมากขึ้น เกิดกลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกส่งผลให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากการแยกกันทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรสนับสนุน ดังนั้น ในปี 2553 ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ ได้มีการสรุปบทเรียนจากการทำงานที่ผ่านมา จนได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรปรับทิศทางการขับเคลื่อนงานพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงพื้นที่ ด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกของคนอำนาจเจริญบนฐานของประชาธิปไตยชุมชน และให้ความสำคัญกับแนวทาง “พื้นที่จัดการตนเอง” ตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เป็นที่มาของแนวคิดในการจัดทำธรรมนูญเพื่อเป็น “กติกาหรือข้อตกลงร่วมเพื่อการจัดการตนเองระดับพื้นที่จังหวัดของภาคประชาชน” และได้มีการประกาศใช้ “ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2555 ” เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการพัฒนาที่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชนอำนาจเจริญ โดยมีแนวคิดหลัก ดังนี้

- เป็นกติกา หรือข้อตกลงของคนและชุมชนใช้ร่วมกันในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ
- เพื่อนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขของคนอำนาจเจริญ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ มีการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรม มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง บนฐานหลักศาสนา วิถีภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของคนอำนาจเจริญทุกด้าน และมีการพึ่งตนเองสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- เพื่อสร้างจิตสำนึก ความตระหนักถึงสิทธิชุมชนร่วมกัน หลอมรวมดวงใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการเสียสละเพื่อส่วนรวมในการร่วมกันจัดการชุมชนท้องถิ่นของตนเอง
- เพื่อพัฒนาระบบการเมืองภาคพลเมืองของชุมชนไปสู่การจัดการตนเอง

กรอบแนวทางในการพัฒนาของภาคประชาชนอำนาจเจริญภายใต้ธรรมนูญจะประกอบด้วยประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนา 6 ด้านคือ 1) ด้านการเมืองภาคพลเมือง 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจชุมชน 4) ด้านสุขภาพ 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการรับรู้ข้อมูล การเข้าถึง และการกระจายข่าวสาร ดังนั้น ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2555 จึงนับเป็นก้าวสำคัญของการขับเคลื่อนขบวนการภาคประชาชนที่แสดงถึงทิศทางและจุดยืนของการพัฒนา รวมถึงเป็นกระบวนการพัฒนาระบบประชาธิปไตยจากชุมชนฐานรากโดยขบวนการภาคประชาชนที่ผนวกรวมเรื่องสิทธิชุมชนและองค์ความรู้ภูมิปัญญาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม รวมถึงได้ใช้ระยะเวลาในการบ่มเพาะเรื่องราวต่างๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน

3) ภายหลังจากการประกาศใช้ธรรมนูญ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในเชิงหลักการที่จะแสดงให้เห็นถึงพลังของภาคประชาชนในการกำหนดทิศทางอนาคตของตนเอง และเป็นกรอบในการกำกับทิศทางการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ภาคประชาชนต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ ความท้าทายต่อมาของขบวนการชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญก็คือการผลักดันให้ธรรมนูญ เชื่อมโยงสู่การแผนการพัฒนาหรือเป็นนโยบายสาธารณะระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญโดยภาพรวม ด้วยการร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีต่างๆ ในพื้นที่ นำไปสู่การยกร่างทิศทางนโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร เมื่อประมาณเดือนมีนาคม 2556 มีการนำทิศทางการพัฒนาภายใต้ธรรมนูญ มากำหนดเป้าหมายและแนวทางการขับเคลื่อนงานที่ชัดเจนมากขึ้น

4) จนถึงปัจจุบัน (เดือนกันยายน 2557) การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ภายใต้อำนาจธรรมนูญประชาชนจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร ได้ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดอำนาจเจริญอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ

- เกิดการรวมกลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆในระดับตำบล เพื่อจัดแจ้งจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นกลไกพื้นฐานในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลทั้งหมด 63 พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอำนาจเจริญ โดยหลายพื้นที่ได้ยกระดับเป็น “สภากลาง” ระดับตำบล เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการประสานการทำงานร่วมระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับหน่วยงาน/ภาคีต่างๆ
- เกิดการจัดตั้งกองทุนหรือกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เพื่อจัดระบบสวัสดิการในการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบคลุมทั้ง 63 พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งต่อมา กองทุน/กองทุนหลายแห่งได้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของจังหวัดอำนาจเจริญในเรื่องงานบุญประเพณีปลอดอบายมุข รวมถึงเกิดแนวทางในการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนสู่การจัดสวัสดิการถ้วนหน้า และสังคมอยู่ดีมีสุข

- เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในพื้นที่นำร่องจำนวน 14 ตำบล/เทศบาล เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนที่เดือดร้อนและไม่มีที่ดินทำกิน และต่อมาได้เกิดการจัดตั้งกลไก “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ” เพื่อขยายผลการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและสร้างความมั่นคงในเรื่องที่ดินอย่างบูรณาการ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีสำนักงานที่ดินจังหวัดเป็นเลขาฯร่วมกับผู้แทนภาคประชาชน
- ด้านการพัฒนากระบวนการผลิตและการเกษตร ได้มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ 14 ตำบล รวมถึงเกิดการวิจัยไต้หวัน และการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (น้ำท่วม/น้ำแล้ง) เพื่อพัฒนาระบบการผลิตอย่างยั่งยืนและสร้างความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการส่งเสริมการตลาดข้าวอินทรีย์
- เกิดกลไกการทำงานร่วมและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/ภาคีสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชนในจังหวัดอำนาจเจริญในรูปแบบ “คณะกรรมการสภากลาง” ระดับจังหวัด ซึ่งมีโครงสร้างแบบประธานร่วม 3 คน ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัดและสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ปรึกษา รวมถึงเกิดการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็งสู่จังหวัดจัดการตนเอง ภายใต้ “คณะกรรมการสภากลาง” โดยมีผู้แทนภาคประชาชน เป็นประธานร่วมกับผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการปฏิบัติการในระดับพื้นที่
- เกิดการพัฒนางานวิชาการเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนสู่ระบบสวัสดิการถ้วนหน้าและสังคมอยู่ดีมีสุขจังหวัดอำนาจเจริญจำนวน 11 พื้นที่ โดยความร่วมมือระหว่าง ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอำนาจเจริญ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) รวมถึงเกิดงานวิจัยไต้หวัน (การวิจัยโดยชุมชน) ใน 6 พื้นที่ โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

5) การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร ยังคงดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2557 องค์กรบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ ได้สนับสนุนโครงการและงบประมาณแก่ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ ผ่านสมาคมคนฮักถิ่น เพื่อนำมาจัดทำแผนการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้กระบวนการสำคัญในการจัดทำแผน คือการสำรวจข้อมูลสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการวิเคราะห์และจัดทำแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของภาคประชาชน ซึ่งการสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการโดยคนในชุมชนท้องถิ่นเอง ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 63 ตำบล/เทศบาล จำนวนกลุ่มตัวอย่างกว่า 16,000 คน มีภาคีวิชาการซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ มูลนิธินโยบายสุขภาวะ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การ

มหาชน) ให้การสนับสนุนในการพัฒนาเครื่องมือ ประมวลผลและวิเคราะห์ผลจากการสำรวจ ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสำรวจมีประเด็นที่น่าสนใจและมีความท้าทายต่อการกำหนดอนาคตของจังหวัดอำนาจเจริญในหลายประเด็น อาทิเช่น

- ด้านโครงสร้างประชากรในปัจจุบันของจังหวัดอำนาจเจริญส่วนใหญ่ร้อยละ 68.5 ยังอยู่ในวัยแรงงาน แต่หากวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตพบว่าโครงสร้างประชากรในวัยแรงงานจะมีจำนวนน้อยลง ในขณะที่ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น
- ด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน จากการสำรวจพบว่า ครัวเรือนที่ทำการสำรวจทั้งหมดมีรายได้เฉลี่ย 122,339 บาท/ปี ซึ่งค่อนข้างใกล้เคียงกับรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 122,111 บาท/ปี โดยรายได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.32 จะมาจากนอกภาคการเกษตร ในขณะที่รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนประมาณ 95,252 บาท/ปี ในจำนวนนี้ เป็นค่าใช้จ่ายด้านอาหารมากถึง 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนทำการผลิตจะอยู่ที่ประมาณ 26,584 บาท/ปี
- ด้านที่ดินทำกิน ประชากรในจังหวัดอำนาจเจริญส่วนใหญ่จะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยมีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ย 17.7 ไร่ต่อครัวเรือนมีเพียงร้อยละ 6.61 ของจำนวนครัวเรือนที่ทำการสำรวจซึ่งไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ด้านสิทธิในการถือครองที่ดินส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิทั้งในรูปแบบโฉนด นส.3 สค.1 มีเพียงร้อยละ 10 ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ
- ด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และชีวิตจากการสำรวจพบว่าปัญหาเรื่องน้ำ ทั้งน้ำแล้ง/ฝนทิ้งช่วง น้ำท่วม เป็นปัญหา อุปสรรคสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำการผลิต ส่วนด้านสุขภาพ คนอำนาจเจริญส่วนใหญ่จะเป็นโรคความดันมากที่สุด รองลงมาคือโรคเบาหวาน และภูมิแพ้ตามลำดับ ในขณะที่ด้านสังคมปัญหาเด็กและเยาวชน ทั้งในเรื่องยาเสพติด เด็กติดเกมส์ การมั่วสุม ฯลฯ นับเป็นปัญหาด้านสังคมที่คนอำนาจเจริญส่วนใหญ่มีความห่วงใย

6) นอกจากบทเรียนการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและผลจากการสำรวจข้อมูลดังกล่าว ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ ร่วมกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในจังหวัด โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้ร่วมกำหนดประเด็นนโยบายสาธารณะของจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อเสนอในสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ ครั้งที่ 2 ใน 3 ประเด็นสำคัญคือ 1) งานบุญประเพณีปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ต้นน้ำและการเกษตร และ 3) การส่งเสริมการตลาดเรื่องข้าวอินทรีย์ ทั้งนี้ หากประเด็นข้อเสนอดังกล่าว ได้รับฉันทมติจากภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมในสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญในเดือนธันวาคม 2557 จะมีการนำข้อเสนอและมติต่างๆ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมในการขับเคลื่อน รวมถึงให้การสนับสนุนการปฏิบัติการของขบวนการชุมชนและภาคีเครือข่ายต่อไป

7) ดังนั้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร รวมถึงยกระดับความร่วมมือการบูรณาการแผนงานและการทำงานร่วมระหว่างภาคประชาชน หน่วยงาน ท้องที่ ท้องถิ่นและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคน

อำนาจเจริญอย่างกว้างขวางและยั่งยืนขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญจึงได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ (พ.ศ.2559 – 2561)” ขึ้นโดยการนำข้อมูลและเนื้อหาผลการดำเนินงานและบทเรียนจากการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนในช่วงที่ผ่านมา ข้อมูลจากการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมรายครัวเรือน ข้อมูลประเด็น/ข้อเสนอต่อการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญในด้านต่างๆ ซึ่งได้จากการระดมความคิดเห็นของคนในพื้นที่และหน่วยงานภาคีผ่านเวที/กระบวนการต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญมาประกอบในการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นดังกล่าว

2. วิสัยทัศน์

“อำนาจเจริญเป็นเมืองธรรมเกษตร”

3. พันธกิจ

ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ จะร่วมมือกับหน่วยงาน ท้องที่ ท้องถิ่น และภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ ภายใต้แนวคิดและแนวทางที่กำหนดอยู่ในธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2555 และแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ (พ.ศ. 2559 – 2561) เพื่อมุ่งสู่การเป็นเมืองธรรมเกษตรและสังคมอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนภายในปี 2561

4. ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางสำคัญ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์

● เป้าหมาย/ผลลัพธ์

- 1) เกษตรกรในจังหวัดอำนาจเจริญปรับเปลี่ยนวิถีคิดและวิธีการผลิตเป็นแบบ “ธรรมเกษตร” ที่ดูแลห่วงใยธรรมชาติและรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม
- 2) ประชาชนในจังหวัดอำนาจเจริญและประชาชนทั่วไป มีผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัยทั้งต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม
- 3) เกษตรกรผู้ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำการผลิตเกษตรอินทรีย์

● ตัวชี้วัด

- 1) พื้นที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นจาก 15,147 ไร่ เป็น 60,000 ไร่
- 2) มีสมาชิกผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ หรือกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ หรือศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาการผลิตเกษตรอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า 6,000 ครัวเรือน มีศูนย์การเรียนรู้ ไม่น้อยกว่า 13 ศูนย์
- 3) มี ศูนย์พันธุ์ข้าวชุมชน ทั้งจังหวัด ไม่น้อยกว่า 56 ศูนย์

- 4) เกิดตลาดกลางรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ระดับอำเภอ/ จังหวัด อำเภอละ 1 แห่ง รวมทั้งจังหวัดไม่น้อยกว่า 7 แห่ง
 - 5) เกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มีรายได้เพิ่มขึ้น จากเดิม ปีละ 10 %
 - 6) ผู้ผลิตมีการลดปัจจัยการผลิตลง ร้อยละ 50 และผลผลิตจะต้องมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ อนามัย
 - 7) มีเกษตรกรมีทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อย 10,000 ครัวเรือน
 - 8) เกษตรกรสามารถจัดหาเมล็ดพันธุ์ได้เองไม่น้อยกว่า 60,000 ครัวเรือน เช่น เมล็ดผัก ผักเสี้ยน ผักตบช้ำ สาระแหน่ โหระพา ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า เป็นต้น
 - 9) มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเป็นอาหารอย่างน้อย 3 ชนิด เช่น ข้าวปลา เครื่องดื่มธัญญาพืช
- **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**
 - 1) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรอินทรีย์หรือศูนย์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์เพื่อเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนพันธุ์
 - 2) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น ดิน ปุ๋ยธรรมชาติ ฯลฯ สำหรับการทำการผลิตเกษตรอินทรีย์
 - 3) จัดตั้งตลาดกลางเพื่อรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์
 - 4) ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์
 - 5) พัฒนาบรรจุภัณฑ์มาตรฐานการตลาด รวมถึงสร้างมาตรฐานข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของจังหวัดอำนาจเจริญ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น
 - 6) จัดให้มีสถาบันจัดการความรู้ด้านการเกษตรแก่เยาวชน ประชาชน มีศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ปราชญ์
 - 7) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 8) จัดให้มีงานวันสำคัญ งานมหกรรมเมืองธรรมเกษตรเพื่อเชิดชูการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น วันข้าวชาวอำนาจเจริญ
 - 9) มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายด้านความรู้ การผลิต การแปรรูป และการตลาด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

- **เป้าหมาย/ผลลัพธ์**
 - 1) ประชาชนผู้เดือดร้อนไม่มีที่ดินทำกิน รวมถึงขาดความมั่นคงในเรื่องสิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินที่เพียงพอต่อการทำการผลิตเพื่อ บริโภค และสร้างรายได้ในครอบครัว
 - 2) จังหวัดอำนาจเจริญมีระบบการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการทำการผลิตที่เหมาะสมในแต่ละฤดูกาลผลิต
 - 3) พลเมืองอำนาจเจริญมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการดูแล บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์ สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- **ตัวชี้วัด**

- 1) เกิดการดำเนินการร่วมระหว่างภาคประชาชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกิน และสร้างความมั่นคงในที่ดินทำกินอย่างเป็นรูปธรรมมีแผนการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการทั้งระบบ
- 2) คณะทำงานที่ตั้งขึ้นมีองค์ประกอบส่วนหนึ่งมาจากภาคชุมชนที่ได้รับมอบหมายจากขบวนการองค์กรชุมชน
- 3) มีจำนวนพื้นที่ป่าชุมชนที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพื่อเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนเพิ่มขึ้นทั้ง 63 พื้นที่
- 4) รายงานด้านอุปโภคบริโภคจากการซื้ออาหารของคนอำนาจเจริญลดลงจากปีที่ผ่านมา

- **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**

- 1) ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ที่ได้มีการสำรวจและจัดทำข้อมูลเรียบร้อยแล้ว โดยคณะกรรมการสภากลางระดับจังหวัดรวมถึงกลไกที่เกี่ยวข้องซึ่งคณะกรรมการได้จัดตั้งขึ้นหรือมอบหมายร่วมกันแก้ไขปัญหาคนที่ไม่มีที่ดินทำกิน รวมถึงจัดระบบสิทธิการใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและที่ดินทำกินสู่รุ่นลูกหลาน
- 2) พัฒนาดินให้มีคุณภาพสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างพอเพียง
- 3) ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและแหล่งอาหารของชุมชน
- 4) ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการรักษา พัฒนาดิน น้ำ ป่า
- 5) ให้มีการจัดทำข้อตกลงในการใช้วัสดุ บำรุงดิน และการเตรียมแปลง เพื่อทำเกษตรอินทรีย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

- **เป้าหมาย/ผลลัพธ์**

- 1) คนในชุมชนท้องถิ่นอยู่ดี กินดี สุขภาพแข็งแรงมีระบบสวัสดิการดูแลคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง
- 2) เด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ สามารถสืบสานประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม รวมถึงมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชนสู่ เมืองธรรมเกษตร
- 3) คนในชุมชนได้เรียนรู้การเลือกการรับประทานอาหารและยาที่มีความปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- 4) มีระบบฐานข้อมูลกลางกลุ่มเป้าหมายประชาชนกลุ่มผู้เดือดร้อนที่ถูกต้องและทันสมัย
- 5) ภาคีเครือข่ายประชาสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างสร้างสรรค์

- **ตัวชี้วัด**

- 1) เกิดระบบการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานโดยชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดความเสี่ยงและอัตราการเสียชีวิตจากโรคติดต่อ และ ไม่ติดต่อ อย่างน้อย 5 เรื่อง

- 2) เกิดการจัดระบบสวัสดิการถ้วนหน้าหรือการจัดระบบสวัสดิการพื้นฐานให้แก่ทุกคนในชุมชนท้องถิ่น โดยกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงหน่วยงาน/ภาคีต่างๆ อย่างน้อย 5 แห่ง
- 3) เกิดเครือข่ายเด็กและเยาวชนหรือเกิดแกนนำเด็กและเยาวชนอย่างน้อยพื้นที่ 1 กลุ่ม ที่เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ได้แก่ ธรรมนูญประชาชนสู่เมืองธรรมเกษตรการณรงค์เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นต้น
- 4) มีสถาบันการศึกษา จัดทำหลักสูตร การศึกษาอบรมด้านสุขภาพ อาหาร ยา แก่ประชาชน
- 5) ร้อยละความสำเร็จในการจัดทำฐานข้อมูลกลางกลุ่มเป้าหมายประชาชนที่ประสบความเดือดร้อน อย่างน้อย 5 กลุ่ม
- 6) ร้อยละของประชากรเป้าหมายที่เข้าถึงบริการและการคุ้มครองทางสังคม
- 7) เกิดแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม
- 8) ร้อยละของภาคีเครือข่ายประชาสังคมที่ได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

● **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**

- 1) สนับสนุนกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน(ทุกมิติ) ตามความพร้อมและความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลสุขภาพตำบล (รพ.สต.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ
- 2) เชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนกับระบบสวัสดิการถ้วนหน้า เพื่อให้ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ในชุมชนท้องถิ่นได้รับสวัสดิการพื้นฐาน
- 3) ส่งเสริมการคิดค้นกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนตามความพร้อมและความสนใจ รวมถึงเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
- 4) สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย เปิดหลักสูตรการศึกษาวิจัยร่วมกับประชาชน ในเรื่องคุณภาพชีวิตชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาภาคีเครือข่ายประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมและสนับสนุนระบบการบริหารจัดการจังหวัดจากทุกภาคส่วน

● **เป้าหมาย/ผลลัพธ์**

- 1) หน่วยงาน ภาคีทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชนสู่เมืองธรรมเกษตรอย่างต่อเนื่อง และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกลไก คณะกรรมการสภากลางระดับจังหวัด รวมถึงกลไกอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสภากลางระดับจังหวัด
- 2) สร้างความเป็นพลเมืองเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดอำนาจเจริญจัดการตนเองอย่างภาคภูมิใจ

- 3) พัฒนาองค์กรภาคประชาชน กลั่นกรองคัดเลือกตัวแทนเป็นสภาประชาชน ทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจ ส.ส. แขนงวุฒิสภา โดยที่มาของสมาชิกสภาประชาชน มาจากผู้แทน 5 กลุ่ม คือ จากสภาองค์กรชุมชนตำบล จากเครือข่ายเชิงประเด็น จากกลุ่มการเมือง จากกลุ่มอาชีพ และจากกลุ่มข้าราชการ
- 4) ออกแบบรายละเอียดระบบการเมืองภาคประชาชน ให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนต่างๆ ที่จะได้มาซึ่งการยอมรับของประชาชนที่แท้จริง
- 5) พัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่น ทุกตำบลให้ได้นักการเมืองที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ เสียสละ มีคุณธรรม มีความพร้อม
- 6) ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการเมือง การปกครองแก่ประชาชน ให้ทราบบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ทุกคนต้องปฏิบัติ
- 7) ให้เกิดการส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติที่มีคุณธรรม และต่อต้านการปฏิบัติที่ขัดต่อคุณธรรมจริยธรรม ไม่ให้เข้ามาใช้อำนาจ หรือมีบทบาทในสังคม

● **ตัวชี้วัด**

- 1) เกิดการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ ภายใต้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร (พ.ศ.2558 – 2560) เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ (พ.ศ.2557 – 2560) หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญฯ ได้รับการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินการ โดยภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญและหน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้องให้การหนุนเสริม เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมอย่างน้อย 5 ยุทธศาสตร์/เรื่อง
- 3) คณะกรรมการสภากลางระดับจังหวัดรวมถึงกลไกอื่นที่จัดตั้งขึ้น มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง เพื่อร่วมกันดำเนินงานตามบทบาท แผนงานและภารกิจที่กำหนดร่วมกัน
- 4) มีสถาบันการเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่น สร้างแกนนำวิทยากรกระบวนการ โดยนักวิชาการและปราชญ์ท้องถิ่น
- 5) มีระบบคัดกรองนักการเมืองภาคพลเมืองในทุกสถาบัน ทุกระดับ แทรกอยู่ในองค์กรที่เป็นเป้าหมาย
- 6) มีการกำหนดมาตรฐานและคุณสมบัติผู้ที่จะเป็นตัวแทนในระดับต่างๆ ให้ชัดเจน
- 7) มีพื้นที่ต้นแบบในการจัดการตนเองในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เป็นแบบอย่างในการขยายผล ให้เกิดการตื่นตัวของประชาชน
- 8) มีสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เข้มแข็ง ได้รับความร่วมมือและการส่งเสริมจากภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่างๆ

● **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**

- 1) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์และแผนงานของหน่วยงานต่างๆ กับแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นฯ เพื่อหาแนวทางในการประสาน หนุนเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดความซ้ำซ้อน รวมถึงเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญอย่างแท้จริง

- 2) สนับสนุนการประชุมกลไกและการทำงานร่วมระหว่างหน่วยงาน ท้องถิ่น ท้องที่ ภาคี และภาคประชาชนในทุกกระดับ
- 3) จัดระบบการกำกับ ติดตามความคืบหน้า ผลการดำเนินงานตามแผนงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขทุก 3 เดือน โดยคณะกรรมการสภาากลางระดับจังหวัด
- 4) กำหนดนโยบาย ปรับแก้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้ออำนวยต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดอำนาจเจริญ และการดำเนินการร่วมระหว่างประชาชนกับหน่วยงาน/ภาคีในทุกระดับ
- 5) จัดเวทีเสวนา ปรีกษา ทาหรือ เรื่องการสร้างจิตสำนึกภาคพลเมืองสนับสนุนให้มีสภากลางทุกระดับ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด
- 6) สร้างแกนนำ วิทยากรกระบวนการ นักวิชาการ หรือปราชญ์ชาวบ้าน
- 7) สร้างพื้นที่ต้นแบบการจัดการตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างในการขยายผลสู่ประชาชนต่อไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : ส่งเสริมและพัฒนาความรู้วิชาการและการสื่อสาร

● เป้าหมาย/ผลลัพธ์

- 1) ความรู้จากประสบการณ์การขับเคลื่อนธรรมนูญประชาชนสู่เมืองธรรมเกษตรในด้านต่างๆ ได้รับการพัฒนาเป็นองค์ความรู้หรืองานวิชาการในรูปแบบต่างๆ เพื่อการเผยแพร่และสื่อสาร
- 2) สามารถนำความรู้และงานวิชาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่

● ตัวชี้วัด

- 1) มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาวิชาการ วิถีชีวิตคนเมืองธรรมเกษตร อย่างน้อย 1 คณะ ประกอบด้วยตัวแทนทุกอำเภอ ๆ ละ 3-5 คนและนักวิชาการจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) มีการสร้างชุดความรู้ทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 100 ชุดเพื่อเผยแพร่
- 3) มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ที่ครอบคลุมประชากร ทั้งจังหวัดและทั่วประเทศ เชื่อมต่อเครือข่ายทั่วโลกด้วยวิธีการที่หลากหลาย(เช่น ผ่านสถานีวิทยุ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โทรทัศน์ www.กลาง)
- 4) มีกลไกการทำงานด้านสื่อ/ประสานที่ชัดเจน

● กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ

- 1) กำหนดสาระสำคัญประเด็นงาน วิชาการที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน สู่เมืองธรรมเกษตร ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์
- 2) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้ ศึกษาวิจัย โดยเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาต่างๆ
- 3) เผยแพร่ขยายผล ความรู้ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ระดับการพัฒนาสู่ชุมชนท้องถิ่น

- 4) จัดให้มีการศึกษาอบรม การผลิตสื่อ ประเภทต่าง ๆ การสื่อสารโดยนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปเผยแพร่
- 5) ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ครอบคลุมประชากร ทั้งทั้งจังหวัดและทั่วประเทศ เชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสาร ทั่วโลกด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 : ส่งเสริมและพัฒนาศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี

● เป้าหมาย/ผลลัพธ์

- 1) จังหวัดอำนาจเจริญเป็นคนดีเป็นคนเก่งและมีความสุขมีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) สังคมอำนาจเจริญเป็นสังคมแห่งคุณธรรม สังคมแห่งสติปัญญา และการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรม เทคโนโลยี เชื่อมโยงการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจสังคมการเมืองการปกครองนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
- 3) จัดการศึกษาโดยยึดยุทธศาสตร์ 5 พลัง คือพลังชุมชน, พลังสังคม, พลังความรู้, พลังภูมิปัญญาท้องถิ่น และพลังสื่อ
- 4) สถาบันทางศาสนาได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ทำนุบำรุงทั้งศาสนาธรรม ศาสนวัตถุ ประชาชนคนอำนาจเจริญ มีการศึกษา มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

● ตัวชี้วัด

- 1) คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย ตามศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ ทุกสถาบันการศึกษา
- 2) สถาบันการศึกษาทุกระบบ ได้รับการตรวจสอบติดตามและรับรองมาตรฐานจาก องค์กรชุมชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบตามมาตรฐานการศึกษา
- 3) ผู้เรียนทุกสถาบันการศึกษามีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรท้องถิ่นระดับชาติ และเป้าหมายยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัด
- 4) ทุกสถาบันการศึกษาของจังหวัดอำนาจเจริญมีการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษาชาติ และท้องถิ่นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบัน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ
- 5) ทุกสถาบันมีหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนอำนาจเจริญ(อำนาจเจริญศึกษา) และ ยุทธศาสตร์การศึกษา มีจุดเน้นสู่”เมืองธรรมเกษตร”อันเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชน และพัฒนาสู่มาตรฐานสากล
- 6) ทุกตำบล 63 ตำบลมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ แก่เด็กเยาวชน, ประชาชน
- 7) มี เวทีองค์กรเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันสม่ำเสมอ
- 8) ทุกตำบลมีเครือข่ายเด็กและเยาวชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิถีชีวิตชุมชน ฝึกการมีจิตอาสา จิตสาธารณะเตรียมความพร้อมด้านทักษะชีวิตสู่เมืองธรรมเกษตร

9) ประชาชนทุกหมู่บ้าน ปฏิบัติตามแนวศีล 5 ลด ละเลิกอบายมุข ภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดกิจกรรม ส่งเสริม ศาสนา ในวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนวัตถุ ศาสนสถาน การปฏิบัติศาสนพิธีอย่างถูกต้อง

● **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**

- 1) สรรหาคณะกรรมการ คณะทำงาน ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาดำเนินการวางแผนเพื่อพัฒนา ยกระดับมาตรฐานการศึกษาจังหวัด อำเภอ และตำบล จำนวน 63 ตำบล
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบติดตามและรับรองจาก องค์กรชุมชนพัฒนาทุกด้านการประเมินจาก หน่วยงานที่รับผิดชอบตามมาตรฐานการศึกษา
- 3) พัฒนาผู้เรียนทุกสถาบันการศึกษา มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรระดับชาติ และเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัด
- 4) ส่งเสริมทุกสถาบันการศึกษาของจังหวัดอำนาจเจริญมีการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายการ จัดการศึกษาชาติ และท้องถิ่นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบัน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ
- 5) สนับสนุนทุกสถาบันมีหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนอำนาจเจริญ และยุทธศาสตร์ การศึกษา มีจุดเน้นสู่ **“เมืองธรรมะเกษตร”** อันเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชน และพัฒนาสู่มาตรฐานสากล
- 6) พัฒนาให้ทุกตำบล มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ ความรู้ แก่เด็กเยาวชน, ประชาชน
- 7) จัดให้มีเวทีองค์กรเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันสม่ำเสมอ
- 8) สนับสนุนประชาชนทุกตำบลปฏิบัติตามแนวศีล 5 ลด ละเลิกอบายมุข ภาคีเครือข่ายร่วมกันจัด กิจกรรมส่งเสริมพุทธศาสนา ในวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนวัตถุ ศาสนสถาน การ ปฏิบัติศาสนพิธีอย่างถูกต้อง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 : การสร้างความเสมอภาคกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

● **เป้าหมาย/ผลลัพธ์**

- 1) มีองค์กรประชาชน ประชาสังคมร่วมส่วนร่วมในการแก้ไข ปรับปรุงและออกกฎหมาย ลดความเหลื่อม ล้าทางสังคม
- 2) มีกลไกส่งเสริมความรู้ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพที่พึงได้ โดยขออบรมผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย ตามสิทธิหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญสามารถ ป้องกันการถูกเอาเปรียบ และปกป้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
- 3) มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้กลไกการมีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท และจัดให้มีอาสาสมัคร คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชนด้านระงับข้อพิพาท ทำงานประสานกับผู้นำชุมชน

หรืออาจทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เพื่อให้การจัดการความขัดแย้งในชุมชน ได้ข้อยุติโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

- 4) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการกระทำของตำรวจ อัยการ ทนาย และตุลาการ เพื่อให้การทำงานขององค์กรต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ไม่รับใช้อำนาจทางการเมือง

- **ตัวชี้วัด**

- 1) ประชาชนคนอำนาจเจริญ มีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย ที่ครอบคลุมทั่วถึงทุกคนทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้ไร้สิทธิ
- 2) ประชาชนคนอำนาจเจริญ รับรู้กฎหมายจากสื่อต่างๆ เข้าถึงกฎหมาย รู้สิทธิหน้าที่ ป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบและปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของทุกคน
- 3) ประชาชนคนอำนาจเจริญ ได้รับรู้กลไกการมีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท มีอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ด้านการระงับข้อพิพาท ทำงานประสานกับผู้นำชุมชนหรืออาจทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน ทำให้การจัดการความขัดแย้งในชุมชน ได้ข้อยุติ โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
- 4) ประชาชนคนอำนาจเจริญ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของตำรวจ อัยการ ทนายและตุลาการ เพื่อให้การทำงานขององค์กรต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ไม่รับใช้อำนาจทางการเมือง
- 5) มีองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยปราชญ์ บุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ผู้นำชุมชน มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน

- **กลยุทธ์/แนวทางสำคัญ**

- 1) สนับสนุนให้ประชาชน กลุ่มประชาสังคม มีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไขและออกกฎหมาย ลดความเหลื่อมล้ำ
- 2) เสริมสร้างองค์ความรู้ประชาชน เกี่ยวกับกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพที่พึงได้ อย่างชอบธรรม โดยส่งเสริมให้ประชาชนสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชน
- 3) ปรับปรุง แก้ไขและเสนอกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- 4) จัดให้มีช่องทางสื่อ ประชาสัมพันธ์งานด้านสร้างความเสมอภาคทางสังคม

สนับสนุนการผลิตโดย

พอช - CODI

สถาบันพัฒนาองค์การชุมชน(องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
912 ถนนพหลโยธิน แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 0-2378-8300 โทรสาร 0-2378-8321
WEBSITE : www.codi.or.th E-mail : codi@codi.or.th